

Додаток 10. Проект дорожньої карти збільшення кількості нових зелених робочих місць та реінтеграції ветеранів у зелений ринок праці

Загальний потенціал: до 2 000 000 зелених робочих місць (залежно від обсягу фінансування, темпів реформ і швидкості євроінтеграції).

Рекомендації для формування Дорожньої карти з урахуванням результатів досліджень, рекомендацій Міжнародної організації праці (ILO) та даних зі звіту *WESO 2018: Greening with Jobs* щодо справедливого зеленого переходу пропонуються такі. Вони покликані гарантувати, що створення зелених робочих місць буде сприяти довгостроковому, сталому, інклюзивному розвитку України.

1. Гідна праця як основа

Усі зелені робочі місця повинні відповідати критеріям гідної праці: продуктивність при справедливій оплаті; безпечне і здорове робоче середовище; соціальний захист працівників і їхніх сімей; можливості для розвитку й соціальної інтеграції; свобода об'єднання й участі у рішеннях; рівні можливості й ставлення для всіх. Це має застосовуватися як до формального, так і до неформального секторів.

2. Інклюзивна участь та вразливі групи

Ветерани — ключова група для реінтеграції через програми зеленого відновлення, але включення має поширюватися на всі вразливі групи, щоб уникнути виключення та підтримати гармонійний розвиток суспільства. Це охоплює жінок, молодь, людей з інвалідністю, працюючих у неформальному секторі, мігрантів та осіб, що живуть у бідності. Баланс статей і механізми інклюзії мають бути закладені на всіх етапах (проекування, реалізація, моніторинг, оцінка).

3. Соціальний діалог/трестороння участь

Взаємодія з профспілками, асоціаціями роботодавців та іншими соціальними партнерами необхідні при розробці, реалізації, моніторингу й оцінці. Соціальний діалог підвищує легітимність, допомагає виявити ризики й можливості та підтримує справедливі результати.

4. Чіткість цілей і вимірність результатів

Дорожня карта визначає чіткі часові щодо валового й чистого створення робочих місць (тобто нові мінус втрати) як у короткостроковій (2025-2026, 2027-2028), так і довгостроковій (до 2030) перспективі. Підходи до вимірювання повинні відповідати статистичним стандартам (включно з методологією ІЛО щодо зелених робочих місць і гідної праці) щоб враховувати не лише кількість, але й якість зайнятості.

5. Захист справедливого переходу (Just Transition)

Необхідно передбачити заходи підтримки для осіб і спільнот, які відходять від видів діяльності з вуглецевим навантаженням або діяльності яка має суттєві впливи на довкілля (забруднення довкілля, високі екологічні ризики тощо). Це має включати політику ринку праці (перепідготовка, підвищення кваліфікації), тимчасову фінансову підтримку на перехідний період, охорону праці й здоров'я, соціальний захист, а також нормативні рамки для пом'якшення негативних наслідків.

6. Гендерна рівність і захист вразливих груп

Недопустимо щоб політики, цілі чи механізми реалізації ненавмисно виключали недопредставлені або вразливі групи. За потреби необхідно передбачити пріоритетну або цілеспрямовану підтримку. Гендерна рівність має бути не лише елементом «на подумати», а наскрізним принципом.

Етап 1 (2025–2026): Інституційне закріплення та пілотування

- Створення національної таксономії зелених робочих місць.
- Карта компетенцій — ідентифікація військових навичок і їх трансфер у цивільні зелені професії.
- Запуск пілотних програм.

Дія

Кадровий потенціал (2025–2026)

Виконавці

Розробка та впровадження національної таксономії зелених робочих місць, погодженої з Регламентом (ЄС) 2020/852 та класифікацією EGSS (включно з інтеграцією списку професій/компетенцій у Національний класифікатор професій і обов'язковим DNSH-скринінгом)

Прямий ефект відсутній; створює статистичну й політичну основу для моніторингу ~ 2,0 млн зелених робочих місць до 2030 року. Немає додаткових прямих робочих місць у цей період; посилює якість та вимірюваність майбутніх робочих місць.

Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Державна служба статистики України; Міністерство соціальної політики України; Міністерство у справах ветеранів України; проекти міжнародної технічної допомоги (МТД)

Запуск рамкової моделі Military-to-Civilian Skills Transfer — системне зіставлення військових компетенцій із цивільними ролями (будівництво, транспорт і логістика, моніторинг довкілля, UAV / GIS, енергетика, лісове господарство, екологічний контроль, охорона об'єктів природно-заповідного фонду, сталий туризм тощо).

~ 5 000 нових робочих місць для ветеранів (прямий вихід на ринок праці). Додаткові робочі місця для вразливих груп можливі; покращує соціальну рівність.

Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Міністерства розвитку громад та територій України; Міністерство соціальної політики України; Міністерство у справах ветеранів України; Міністерство освіти і науки України (МОН України); Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України.; Держліагенство; Державна служба статистики України; обласні державні адміністрації (ОДА) / обласні військові адміністрації (ОВА), громади; проекти міжнародної технічної допомоги (МТД)

Пілотні модульні програми перепідготовки за пріоритетними видами економічної діяльності.

~ 10 000 нових робочих місць (випускники працевлаштовані у пріоритетних секторах) Частина (~ 20-30 %) має припадати на вразливі групи; покращення інклюзивних показників

Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Міністерства розвитку громад та територій України; Міністерство соціальної політики України; Міністерство у справах ветеранів України; Міністерство освіти і науки України (МОН України); Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України.; Держліагенство; Державна служба статистики України; обласні державні адміністрації (ОДА) / обласні військові адміністрації (ОВА), громади; проекти міжнародної технічної допомоги (МТД)

Інтеграція екологічних вимог в систему публічних закупівель.

~ 20 000 додаткових робочих місць у ланцюгах постачання й супутніх секторах.

Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Міністерство у справах ветеранів України; Український ветеранський фонд; обласні державні адміністрації (ОДА) / обласні військові адміністрації (ОВА), громади; проекти міжнародної технічної допомоги (МТД)

Фонд зеленого підприємництва ветеранів — масштабування з 1 100 до 3 000 ветеранських МСП, з акцентом на енергоефективність, зелену/циркулярну, доступ до зелених кредитів, грантів, інших форм фінансової підтримки та державні гарантії.

~ 6 000 нових робочих місць (пряма зайнятість у ветерано-МСП) Частина місць відводиться вразливим групам; зростання кількості ветерано-МСП, що відповідають стандартам гідної праці; покращення інклюзивних показників.

Міністерство у справах ветеранів України; Український ветеранський фонд; проекти міжнародної технічної допомоги (МТД)

Політичні та стратегічні рамки для Етапу 1 (2025–2026)

Реалізація заходів буде прив'язана до таких ключових документів: Національного плану з енергетики та клімату (NECP) — включно з цілями з енергоефективності та відновлюваної енергетики; Стратегії сталого розвитку України до 2030 року; Національної стратегії зайнятості до 2030 року; Основних засад (стратегії) державної екологічної політики до 2030 року; Державної стратегії ветеранів до 2030 року. Додатково враховуються Стратегія розвитку МСП до 2027 року і реформа професійно-технічної освіти (2025).

Індикатори реалізації (Етап 1)

- Частка проєктів, що пройшли скринінг за принципом DNSH, та частка з них, що втілюються з повним дотриманням DNSH.
- Частка публічних закупівель з екологічними вимогами до предмету закупівлі (вимоги технічних специфікацій чи нецінові критерії) по категоріям.
- Кількість осіб які пройшли підвищення кваліфікації у сфері зеленої трансформації та частка тих, хто отримав працевлаштування або підвищення у зв'язку з отриманням зелених компетенцій та навичок.
- Кількість товарів і послуг по категоріям які пройшли екологічну сертифікацію за схемою згідно з ISO 14024 та позначені еко-маркуванням на законних підставах.
- Частка ветеранських МСП які отримали фінансову підтримку через зелене кредитування, грантові програми тощо та частка з них, які відповідають стандартам інклюзивності.

Додаткові індикатори для посилення моніторингу, інклюзивності й якості праці

- Частка робочих місць, створених або оновлених на Етапі 1
- Дані з працевлаштування за статусом ветерана, інвалідністю, регіоном, сектором.
- Кількість навчальних місць чи вакансій, зарезервованих або заповнених вразливими групами (ветерани; жінки; особи з інвалідністю).
- Підтримка з соціального захисту (тимчасова допомога, інші форми підтримки) для осіб у перепідготовці чи тих, кого торкнулися реформи.
- Показники з охорони праці/відповідності стандартам гігієни та безпеки праці: кількість інцидентів.
- Частка підприємств які мають сертифіковану систему управління охороною здоров'я та безпекою праці згідно з ISO 45001.
- Кількість проведених консультацій у межах соціального діалогу під час розроблення, впровадження та оцінки заходів за Етапом 1.

Етап 2 (2027–2028): Прискорена реалізація та масштабування

Цей етап зосереджено на широкомасштабному впровадженні програм із енергоефективності, рекультивациі та відновлення земель, лісовідновлення, сталого розвитку туризму та виробництва екологічних товарів і послуг відповідно до критеріїв таксономії ЄС.

Дія	Кадровий потенціал (2027–2028)	Виконавці
Національна програма термомодернізації будівель (школи, лікарні, житловий фонд): масове впровадження теплових насосів, вентиляційних систем із рециркуляцією, новітньої теплоізоляції, інтеграції ВДЕ та систем акумуляування енергії (ESS). Всі проєкти	~ 170 000 оновлених робочих місць (будівельники / HVAC, перепідготовлені) + ~ 30 000 нових (монтажники ВДЕ / ESS, цифровий моніторинг), із визначеними	Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Міністерства розвитку громад та територій України; Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України ; обласні державні адміністрації (ОДА) / обласні

Дія

мають відповідати критеріям зелених публічних закупівель та принципу DNSH. Екологічні критерії необхідно доповнити вимогами до гідної праці (справедлива оплата; здоров'я й безпека; соціальний захист); забезпечити інклюзію ветеранів, жінок, осіб з інвалідністю в перепідготовку та оновлені ролі; передбачити тимчасову підтримку.

Рекультивация та переробка відходів руйнації (понад 200 млн тонн): створення національної мережі хабів с переробки/відновлення будівельних відходів і відходів руйнації (CDW); розгортання мобільних сортувальних і дробильних установок; розробка та впровадження стандартів вторинних матеріалів для будівництва й дорожніх робіт. Забезпечити охорону праці при роботі відходами; передбачити доступ / квоти для ветеранів і вразливих груп; залучати МСП; контролювати заробітну плату й умови праці; підтримувати формалізацію працівників у неформальному секторі відходів.

Лісовідновлення та стале лісокористування: створення сучасних розсадників; масштабні програми лісовідновлення; застосування Nature-based Solutions (NbS); запуск систем моніторингу, звітування й верифікації (MRV) у секторі LULUCF; використання UAV / GIS для моніторингу. Забезпечити гідні умови праці (безпека, справедлива оплата); включати жінок, ветеранів, осіб з інвалідністю до посад у посадках та моніторингу; нарощувати можливості вразливих громад; гарантувати захист довкілля від ризиків.

Сталий туризм та розвиток рекреаційної діяльності в національних природних парках: впровадження екологічних критеріїв оцінки засобів розміщення туристів (еко- сертифікація, еко- маркування), просування сталого туризму, розвиток туристичних маршрутів, систем управління відвідуваністю й інфраструктури екологічної освіти; впровадження циркулярних сервісів у секторі гостинності й парках (відходи, вода, енергія). Забезпечити розподіл вигод серед місцевих громад; квоти / інклюзію для жінок, осіб з інвалідністю, ветеранів; стандарти гідної праці у сфері готельного бізнесу; навчання та безпека; моніторинг рівного доступу.

Виробництво екологічної будівельної продукції та іншої продукції для будівництва: впровадження екологічних критеріїв оцінки будівельної продукції (зокрема перероблених заповнювачів), лакофарбових матеріалів та інших виробів для оздоблення та інженерного обладнання (еко- сертифікація, еко- маркування). Забезпечення застосування Технічних регламентів з еко-дизайну. Включити гідні умови праці (безпечність, справедлива оплата, соціальний захист); підтримку ветеранських МСП. Стандарти еко-

Кадровий потенціал (2027–2028)

підгрупами з вразливих груп та високою якістю праці

~ 110 000 нових робочих місць (логістика, обробка відходів, переробка) + ~ 30 000 непрямих робочих місць (постачання обладнання, транспорт), з визначеною часткою для вразливих груп

~ 45 000 нових робочих місць (садіння, моніторинг, NbS) + ~ 10 000 оновлених робочих місць (лісники, перепідготовлені), з розподілом за принципом інклюзивності та якості

~ 22 000 нових робочих місць (готельний бізнес, екосервіси) + ~ 10 000 непрямих місць (постачальники, місцеві послуги), з вимірюваною участю вразливих груп і дотриманням умов гідної праці

~ 22 000 нових робочих місць (виробництво, МСП) + ~ 5 000 непрямих місць (постачання / дистрибуція), із визначеною часткою для вразливих груп і дотриманням критеріїв якості праці

Виконавці

військові адміністрації (ОВА), громади; проекти міжнародної технічної допомоги (МТД)

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерства розвитку громад та територій України; Міністерство у справах ветеранів України, Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України ; Український ветеранський фонд, обласні державні адміністрації (ОДА) / обласні військові адміністрації (ОВА), громади; проекти міжнародної технічної допомоги (МТД)

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство у справах ветеранів України, Державне агентство лісових ресурсів України; Український ветеранський фонд, обласні державні адміністрації (ОДА) / обласні військові адміністрації (ОВА), громади; проекти міжнародної технічної допомоги (МТД)

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство у справах ветеранів України, ДАРТ; Український ветеранський фонд, обласні державні адміністрації (ОДА) / обласні військові адміністрації (ОВА), громади; національні природні парки, проекти міжнародної технічної допомоги (МТД)

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерства розвитку громад та територій України; Міністерство у справах ветеранів України; Український ветеранський фонд, обласні державні адміністрації (ОДА) / обласні військові адміністрації (ОВА), громади; національні природні парки, проекти міжнародної технічної допомоги (МТД)

маркування не повинні створювати бар'єри для МСП; моніторинг умов праці; інклюзивні практики прийому на роботу.

Політичні та стратегічні рамки для Етапу 2 (2027–2028)

Такі самі як і для Етапу 1.

Індикатори реалізації

- Загальна площа реконструйованих будівель (м²) та відсоток зниження енергоспоживання після реконструкції.
- Обсяг перероблених будівельних і воєнних відходів (мільйони тонн).
- Площа відновлених і рекультивованих земель (га).
- Кількість засобів розміщення туристів сертифікованих на відповідність стандартів сталого туризму.
- Частка інвестиційних проєктів, що відповідають екологічним технічним критеріям ЄС.
- Кількість виробників екологічно сертифікованої будівельної продукції, лакофарбових матеріалів та інших виробів для оздоблення та інженерного обладнання та їх частка в категорії.
- Кількість ветеранів, працевлаштованих на підприємствах які відповідають пріоритетним видам економічної діяльності для створення зелених робочих місць.

Індикатори які відповідають вимогам ІЛО:

- Частка робочих місць, створених або оновлених, що відповідають критеріям гідної праці (справедлива оплата; безпека; соціальний захист; представництво працівників).
- Розподілені дані про зайнятість за статтю, статусом ветерана, інвалідністю, регіоном, сектором.
- Кількість місць навчання / робочих місць, зарезервованих або заповнених вразливими групами.
- Покриття соціального захисту для працівників, зайнятих у перепідготовці, оновлених чи нових ролях, особливо тих, хто переходить із секторів, що зазнають змін через зелену трансформацію.
- Показники з охорони праці/відповідності стандартам гігієни та безпеки праці, кількість інцидентів.
- Частка підприємств які мають сертифіковану систему управління охороною здоров'я та безпекою праці згідно з ISO 45001.
- Кількість проведених консультацій у межах соціального діалогу під час розроблення, впровадження та оцінки заходів за Етапом 2.

Додаткові метрики з настанов ІЛО

- Показники з гідної праці — співвідношення зайнятості до населення; участь у робочій силі; частка неформальної зайнятості; розподіл доходів / розриви в оплаті праці, особливо із розрізненням за статтю та інвалідністю [International Labour Organization+1](#)
- Показники якості контрактів: наприклад, частка працівників на постійних контрактах проти тимчасових / нестабільних контрактів; доступ до колективних переговорів [International Labour Organization+1](#)

Етап 3 (2029–2030): Системна інтеграція та гармонізація з ЄС

Цей етап зосередиться на системному впровадженні асвіс ЄС, програми «Зелений шлях ветеранів», розгортанні систем сталого транспорту й логістики та розвитку сталого рибальства й аквакультури.

Дія

Кадровий потенціал (2029–2030)

Відповідальні інституції

Зелена модернізація транспорту та інфраструктури: інтеграція України до мережі TEN-T, впровадження Регламенту AFIR, розбудова національної мережі зарядних станцій EV і водневих коридорів, організація Onshore Power Supply (OPS) у портах, пілотні проекти з використання сталого авіаційного палива (SAF). Забезпечити стандарти гідної праці під час перепідготовки; включити ветеранів, жінок, осіб з інвалідністю; включити в контракти населення положення про працю, здоров'я, безпеку.

Повномасштабна імплементація acquis ЄС у ключових секторах: завершення реформ у сферах управління відходами, водопостачання та каналізації (WFD, UWWTD, DWD, EQS), лісового господарства й землекористування (EUDR, LULUCF), сільського господарства (інструменти, подібні CAP), рибальства (гармонізація з CFP). Забезпечити дотримання норм праці, соціальну інклюзію, екологічну справедливість; моніторити чисті й валові зміни робочих місць; враховувати представництво вразливих громад в контролі й моніторингу.

Розробка і впровадження програми «Зелений шлях ветеранів»: доступність перепідготовки для ветеранів та підтримка ветеранського бізнесу в зелених секторах. Забезпечити доступність для ветеранів з інвалідністю; гарантувати, що навчальні провайдери дотримуються норм гідної праці / безпеки / прав; забезпечити гендерний баланс; з'єднати з механізмами соціального захисту для перепідготовлених ветеранів.

Стале рибальство та аквакультура: застосування практик ЄС щодо сталого рибальства; гармонізація квот та стандартів якості з CFP; розвиток малих аквакультур та інноваційних моделей в прісній воді. Забезпечити безпеку праці у рибній галузі; моніторинг і сертифікація; заходи з захисту водних екосистем й справедливий доступ.

Зелене підприємництво 2.0: масштабування ветеранських МСП до 10 000; забезпечення доступу до зелених інструментів фінансової підтримки; інтеграція українських МСП у європейські ланцюги постачання та вихід на експорт. Технічна допомога, усунення бар'єрів для уразливих підприємців; гарантування, що встановлені екологічні критерії не дискримінують МСП та ПІ; забезпечення, щоб умови праці відповідали нормам гідної праці.

~ 210 000 оновлених робочих місць (перепідготовка працівників транспорту / енергетики) + ~ 25 000 нових робочих місць (системи EV / H₂, цифрові послуги), з визначеними підгрупами вразливих груп та критеріями якості праці

~ 280 000 оновлених робочих місць (контроль, моніторинг, адміністрація) + ~ 70 000 нових робочих місць (спеціалізовані служби), із розподіленими результатами та контролем якості

~ 50 000 ветеранів працевлаштовано (поєднання нових і оновлених посад), з часткою, що відповідає стандартам гідної праці та має сильну інклюзію

~ 16 000 нових робочих місць (аквакультура, переробка) + ~ 4 000 оновлених робочих місць (перепідготовлені працівники рибальства), з метриками включення та якості

~ 28 000 нових робочих місць (пряма зайнятість у МСП), з активним включенням уразливих підприємців та гарантіями якості праці

Міністерства розвитку громад та територій України; Агентство відновлення; Державна служба морського і внутрішнього водного транспорту та судноплавства України, Державна авіаційна служба України (Державіаслужба)

Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Міністерство соціальної політики України

Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Міністерства розвитку громад та територій України; Міністерство у справах ветеранів України; Український ветеранський фонд, обласні державні адміністрації (ОДА) / обласні військові адміністрації (ОВА), громади; проекти міжнародної технічної допомоги (МТД)

Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм

Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Міністерство у справах ветеранів України; Український ветеранський фонд, обласні державні адміністрації (ОДА) / обласні військові адміністрації (ОВА), громади; проекти міжнародної технічної допомоги (МТД)

Політичні та стратегічні рамки для Етапу 3 (2029–2030)

На фінальній стадії реалізація буде спиратися на повну гармонізацію з *acquis* ЄС у сферах управління відходами, водних ресурсів, енергетики, лісового та сільського господарства.

Індикатори реалізації

- Кількість транспортних та інфраструктурних проєктів, що відповідають Регламенту AFIR і TEN-T (інфраструктура EV / H₂, мультимодальні коридори)
- Частка експорту лісової та сільськогосподарської продукції, що відповідає стандартам сталих ланцюгів постачання
- Кількість сертифікованих програм «Veterans' Green Pathways» (стажування, у сфері захисту довкілля, кластери зеленого підприємництва) з включенням положень про гідну працю та інклюзію
- Площа аквакультурних кластерів, що працюють за принципами загальної рибальської політики ЄС (CFP)
- Частка зелених інвестицій у ВВП (відповідно до встановлених технічних екологічних критеріїв і таксономії ЄС щодо екологічних товарів та послуг)

Додаткові метрики для забезпечення інклюзії й якості праці

- Частка робочих місць, створених або оновлених в Етапі 3, які відповідають критеріям гідної праці (справедлива оплата; належні умови; соціальний захист; представництво працівників).
- Розподілені дані зайнятості за статусом ветерана; інвалідністю; регіонами; сектором.
- Кількість МСП (зокрема ветеранських МСП і ПП), інтегрованих у європейські ланцюги постачання чи експортні зелені ринки.

- Кількість учасників (у транспорті / інфраструктурі / рибальстві / підприємстві), які отримали технічну допомогу або скористалися програмами усунення бар'єрів (фінансові, юридичні, експортні тощо).
- Показники з охорони праці/відповідності стандартам гігієни та безпеки праці, кількість інцидентів.
- Частка підприємств які мають сертифіковану систему управління охороною здоров'я та безпекою праці згідно з ISO 45001.
- Кількість проведених консультацій у межах соціального діалогу під час розроблення, впровадження та оцінки заходів за Етапом 3.

Додаток 2. Консолідована таблиця законодавчих змін та секторальні аналітичні таблиці

Консолідована таблиця законодавчих змін (станом на 26 серпня 2025 року) надає міжгалузевий огляд найважливіших ініціатив і рішень в ЄС та Україні, які формують нормативну основу зеленої трансформації та реінтеграції ветеранів.

Ключові горизонтальні інструменти та стратегічні документи (ЄС ↔ Україна)

Акти ЄС

- Net Zero Industry Act (NZIA) / Акт про промисловість з нульовим рівнем викидів — Regulation (EU) 2024/1106
- Critical Raw Materials Act (CRMA) / Акт про критичну сировину — Regulation (EU) 2024/1252
- Nature Restoration Regulation (NRR) / Регламент про відновлення екосистем — Regulation (EU) 2024/1991
- Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) / Механізм вуглецевого коригування на кордоні — Регламент (ЄС) 2023/956
- Renewable Energy Directive III (RED III) / Директива про відновлювану енергетику III — Directive (EU) 2023/2413.
- Energy Efficiency Directive (EED) / Директива про енергоефективність — Директива (ЄС) 2023/1791 (переглянута)

Європейські ініціативи з праці та ринку праці

- European Pillar of Social Rights (EPSR) / Європейський стовп соціальних прав (EPSR)
- EU Skills Agenda / Програма навичок ЄС (EU Skills Agenda)
- Directive 2000/78/EC establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation / Директива 2000/78/ЄС, що встановлює загальну рамку рівного ставлення у сфері зайнятості та професійної діяльності
- EU Directives on occupational safety and health (OSH) and labour rights (relevant to Ukraine) / Директиви ЄС з охорони праці та трудових прав (у частинах, що релевантні Україні)

Українське законодавство та стратегічні документи (на 2025 рік)

- Закон України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення» (IPPC)
- Закон України «Про управління відходами» (2022) та інше законодавство у сфері управління відходами (2023–2025)
- Дорожня карта впровадження системи MRV та запровадження системи торгівлі викидами (ETS)
- Національний план з енергетики й клімату (NECP) (є проєкт у стадії перегляду, 2024–2025)
- Закон України «Про професійно-технічну освіту» (нова редакція, 2025)
- Законодавство з охорони праці
- Законодавство щодо недискримінації та прав осіб з інвалідністю (працевлаштування осіб з інвалідністю, захист прав ветеранів з інвалідністю)

Стратегічні документи

- Стратегія сталого розвитку України до 2030 (прийнята 2019, оновлення 2025)
- Національна економічна стратегія до 2030 (з розділами про зелену трансформацію й енергетику)
- Закон України «Про Основні засади (Стратегію) екологічної політики України на період до 2030 року» (2019)
- Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року (2021)
- Державна стратегія регіонального розвитку до 2027 року (містить компонент «зелена відбудова»)
- Державна стратегія ветеранів до 2030 (прийнята 2023 року, містить положення про працевлаштування й перепідготовку у зелених секторах)

- Державна цільова програма підтримки ветеранів та їхніх родин (2024–2027), включно з грантами для МСП
- Національна стратегія зайнятості до 2030 (з акцентом на зелені та цифрові навички)
- Стратегія розвитку МСП до 2027 (інтеграція зеленого фінансування і критеріїв зелених публічних закупівель)
- Національна стратегія молоді до 2030 (підготовка молодих ветеранів та ВПО до зелених професій)

Міжнародні рамки

- Програма «Зелена індустріальна відбудова» (UNIDO / UNSDCF, 2025–2029)
- Конвенції та керівництва ІЛО з гідної праці й трудових прав, застосовні до України

Чому це має значення

Ці документи встановлюють «правила гри»: які технології класифікуються як зелені; які стандарти стають обов’язковими для бізнесу – які добровільні; які навички потрібні на ринку праці; і які захисти існують для працівників, включно з представниками вразливих груп.

Як це впливає на ринок праці

Хоча більшість актів мають горизонтальний характер, вони прямо впливають на створення робочих місць на підприємствах які відповідають визначеним пріоритетними за видами економічної діяльності:

- Законодавство ЄС стимулюють перехід на енерго – і ресурсоефективні більш чисті технології, відновлювану енергетику, низьковуглецеві матеріали, відновлення екосистем та компетенції з ESG-звітності. Їх імплементація в українське законодавство підвищує стандарти та породжує попит на нові навички.
- Національне законодавство забезпечує правову та інституційну основу для розвитку зелених робочих місць, включаючи обов’язкові екологічні й трудові стандарти, оновлені вимоги й нові навчальні програми.
- Інституційні реформи (створення «мега-міністерства» для економіки, довкілля й аграрного сектору; рішення Уряду щодо підтримки працевлаштування ветеранів і ветеранського бізнесу тощо) встановлюють умови управління, рамки мобільності праці, інклюзії та контроль, необхідні для масштабування зеленого працевлаштування справедливим шляхом.

Приклади міжсекторних зв’язків

- Директива з енергоефективності (EED) та український Закон про енергоефективність будівель безпосередньо стосуються пріоритетних видів економічної діяльності 4 (відновлювана енергетика / енергоефективність) і 7 (зелене будівництво).
- Закон про управління відходами та проект Стратегії розвитку циркулярної економіки України до 2035 року, як складової інтеграції в ЄС формують рамку для пріоритетних напрямів 5 (екологічна будівельна та інша продукція) і 9 (сільське господарство, лісове господарство, переробка відходів).
- Регламент про відновлення екосистем (NRR) забезпечує європейський контекст для пріоритетних напрямів 3 і 10 (рекультивация земель, сталий лісовий розвиток, nature-based рішення).
- Закон про критичні сировинні матеріали (CRMA) і механізм вуглецевого кордону (CBAM) впливають на пріоритетні напрями 1, 4 і 5 (транспорт, енергетика, екологічні товари та послуги).
- Реформа професійної освіти, законодавство про працевлаштування осіб з інвалідністю та гарантії працевлаштування ветеранів виступають як міжсекторні рушії: вони забезпечують кваліфікований та інклюзивний кадровий ресурс через перепідготовку, мікрокреденціали, офіційне визнання військових компетенцій, доступну працю для осіб з інвалідністю та захист прав працівників.

У підсумку, ці акти виступають горизонтальними драйверами, тоді як секторальні аналітичні таблиці що деталізують їхній вплив на створення зелених робочих місць, якість праці та інклюзію.

Консолідована таблиця: ключові політики та законодавчі акти ЄС та ООН (включно зі змінами ЄС 2024–2025 років)

Інструмент / Акт	Стан на 2025 рік	Можливості для зелених робочих місць і інтеграції ветеранів	Необхідні дії для України
European Pillar of Social Rights (EPSR, 2017)	Діє; політична рамка ЄС для соціальних прав і справедливих умов праці	Підтримка активної політики зайнятості; механізми реінтеграції ветеранів на ринок праці	Інтегрувати в національні стратегії зайнятості; гарантувати соціальні права ветеранів
EU Skills Agenda (2020)	Триває реалізація; акцент на підвищенні кваліфікацій і перепідготовці	Професійне навчання в зелених секторах; міні-сертифікати для ветеранів	Включити в реформу ПТО; розробити навчальні програми для ветеранів
Directive 2000/78/EC on Equal Treatment	Діє; імplementовано в законодавствах держав-членів	Захист ветеранів з інвалідністю від дискримінації при працевлаштуванні	Узгодити з українським трудовим і антидискримінаційним законодавством
European Green Deal (2019)	Флагманська стратегія ЄС; триває впровадження	Інвестиції у ВДЕ, енергоефективність, сталий транспорт, зелене будівництво	Інтегрувати в NECP
Fit for 55 Package (2021)	Реалізація триває; мета – зменшення викидів на 50–55 % до 2030	Створення робочих місць у ВДЕ і сфері енергоефективності; програми перепідготовки	Розробити програми навчання ветеранів у сфері енергоефективності
Circular Economy Action Plan (CEAP, 2020)	Реалізація триває; нові правила щодо відходів	Працевлаштування у сфері переробки, ремонту, повторному використанні	Розширити інфраструктуру переробки; створювати робочі місця для ветеранів
Net Zero Industry Act (NZIA, 2024)	Діє з 29 червня 2024 року; мета ≥ 40 % чистих технологій до 2030 (Internal Market & Industry)	Попит на більш чисті технології; можливості для виробників і працівників	Інтегрувати українські підприємства в NZIA; перепідготувати ветеранів у виробництві й сервісі
Critical Raw Materials Act (CRMA, Regulation (EU) 2024/1252)	Діє з 23 травня 2024 року; визначає стратегічні сировини	Робочі місця в видобутку, переробці, рекультивациї	Узгодити політику управління ресурсами; навчити ветеранів ВАТ-технологіям
Nature Restoration Regulation (NRR, 2024)	Діє з 18 серпня 2024 року; відновлення ≥ 20 % екосистем до 2030	Працевлаштування в рекультивациї, лісовому господарстві, урбаністичних зелених проєктах	Включити нові професії в НКП; навчання ветеранів у екологічних роботах
Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM, 2023–2026)	Перехідний період до 2026; повна імplementація з 2027	Зростання попиту на низьковуглецеві матеріали; стимулювання зелених індустрій	Підготувати українських експортерів; навчити фахівців з ESG-звітності
Renewable Energy Directive III (RED III, 2023)	Діє; оновлені цілі ВДЕ до 2030	Попит на інженерів ВДЕ, техніків, монтажників	Гармонізувати українське законодавство; розширити ПТО-програми для ветеранів
Energy Efficiency Directive (EED, 2023)	Діє; встановлює амбітніші цілі енергоефективності	Попит на енергоаудиторів, інженерів з енергоефективності	Розробити національні програми навчання; інтегрувати військові навички в енергоаудит
EU Taxonomy Regulation (2020/852) + Delegated Acts (2021/2139, 2023/2486)	Діє; встановлює критерії сталості, DNSH, технічні вимоги	Рамки для фінансування, закупівель і зелених професій	Впровадити Національну таксономію; створити механізм моніторингу
EU Eco-label and DSTYISO 14024	Діє; система екомаркування для товарів і послуг	Підтримка ринку «зелених» товарів і послуг; компетенції сертифікації	Узгодити з національними стандартами; навчати МСП і ветеранів у сертифікації
UNIDO Green Industrial Recovery Programme (2024–2028)	У процесі реалізації; частина UNSDCF 2025–2029 (UNIDO)	Промислова відбудова, нові робочі місця, перепідготовка ветеранів	Залучити Україну в пілотні проєкти; інтегрувати з NECP і зелену відбудову

Нове законодавство з охорони праці суттєво зміцнює правову базу щодо гідної праці. Закон України «Про безпеку та здоров'я працівників під час виконання робіт» (2025) вводить обов'язкові сертифікації й навчання з питань гігієни та безпеки праці, встановлює повноваження інспекцій праці припиняти чи обмежувати небезпечні роботи в разі ризику життю або здоров'ю, накладати штрафи за порушення норм і здійснювати контроль за додержанням стандартів гігієни та безпеки праці. Ці зміни критично важливі для того, щоб зелені робочі місця створювалися не лише кількісно, але були безпечними, здоровими та відповідали стандартам гідної праці.

Основні трудові та безпекові правові інструменти (Україна, 2025)

Назва інструменту / акта	Стан / зміни	Основні особливості / новації	Значення для зелених робочих місць та ветеранів
Закон України «Про безпеку і здоров'я працівників під час виконання робіт»	Прийнятий, набирає чинності	Установлює принцип «повної відповідальності роботодавця» за безпечні умови праці; передбачає нові підходи до дозволів / сертифікацій на виконання небезпечних робіт; регламентує систему управління охороною праці на підприємстві (оцінка ризиків, адаптація, пріоритет колективних засобів захисту тощо).	Дозволяє формально закріпити вимоги до безпечності зелених професій; дає можливість інтегрувати ці вимоги в програми перепідготовки ветеранів
Процедура реєстрації / дозволів на обладнання / роботи з високим ризиком	Впроваджена нова процедура в травні 2025 року	Наприклад, зміни щодо реєстрації виловних навантажувачів: ця процедура тепер виконується через Міністерство внутрішніх справ України.	Чіткі правила дозволів / сертифікацій допомагають підприємствам включати вимоги з безпеки у свої проекти, в тому числі зелені інвестиції
Законодавчі зміни щодо дистанційної роботи / роботи з дому	Закон України "Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо удосконалення правового регулювання окремих питань надомної та дистанційної роботи" від 2 травня 2025 року вніс зміни до Кодексу законів про працю України	Регулює відрядження дистанційних працівників, питання переведення на дистанційну роботу у зв'язку з навчанням дітей до 14 років тощо.	Для зелених професій, які можуть виконуватись дистанційно (моніторинг, аналітика тощо) — гарантує захист, встановлює рамки
Трудова реформа під час воєнного стану / законодавство про організацію трудових відносин	Закон України «Про організацію трудових відносин під час воєнного стану»	Дозволяє роботодавцям в окремих випадках призупиняти положення колективних договорів, збільшення робочого часу до 60 годин на тиждень для критичної інфраструктури тощо, але з обмеженнями щодо захищених категорій (вагітні, особи з інвалідністю тощо).	У зеленому секторі можуть бути проекти в зоні критичної інфраструктури — ці правила стають важливими для рамок зайнятості, але потребують збалансування з правами працівників
Законодавство про трудовий захист / Закон України «Про охорону праці»	Діє	Визначає обов'язки роботодавців щодо створення безпечного робочого середовища, навчання працівників з питань безпеки, організацію служб охорони праці, здійснення контролю та відповідальність за порушення.	Базовий правовий інструмент, на який можна опиратись при розробці стандартів безпеки для зелених проектів
Трудова реформа / проєкт нового Кодексу законів про працю України	Обговорюється; ініційований Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України	Пропонується лібералізація норм трудових відносин, зменшення бюрократії, нові підходи до договорів тощо.	Може змінити баланс між гнучкістю і захистом для підприємств і працівників, що важливо враховувати при застосуванні екологічних вимог

Назва інструменту / акта	Стан / зміни	Основні особливості / новації	Значення для зелених робочих місць та ветеранів
Регуляція мобінгу, недискримінації, психологічного тиску	Проект нового Кодексу законів про працю України	Визначають «мобінг», психологічний тиск, встановлюють адміністративну відповідальність, право працівника припинити трудовий договір за умови невжиття заходів роботодавцем.	Забезпечення психосоціальної безпеки на зелених робочих місцях, особливо де є стреси чи особливі умови

Індикатори реалізації

- Кількість підприємств у зелених секторах, які отримали сертифікацію за новим законом ОСГ або чиї працівники пройшли обов'язкове навчання з охорони праці.
- Частка / абсолютна кількість робочих місць, щонайменше раз підданих інспекції / аудиту з охорони праці відповідно до нового законодавства.
- Кількість інцидентів з охорони праці або виробничих нещасних випадків у зелених секторах: базова величина + зміни за роками.
- Кількість програм перепідготовки / сертифікації у зелених професіях, які включають оновлені модулі з ОСГ / безпеки — з особливим акцентом на високоризикові роботи, участь ветеранів, осіб з інвалідністю тощо.
- Частка працівників із вразливих груп (ветерани, особи з інвалідністю) у зелених секторах, які пройшли навчання з ОСГ і отримали засоби індивідуального захисту.
- Частка робіт з вичерпним контролем (аудит + коригувальні дії) після виявлення порушень ОСГ.
- Середній час до усунення виявлених порушень з охорони праці на робочих місцях зелених секторів.
- Частка контрактів / тендерів у зелених проектах, що включають вимоги з безпеки праці / стандарти ОСГ як вимогу конкурсу.
- Інтенсивність / частота навчань з охорони праці протягом року для працівників зелених секторів.
- Вимірювання задоволення працівників / самосприйняття безпеки праці (через опитування) у цих секторах.

Додаток 3. Секторальні аналітичні таблиці

Сектор 1. Транспорт та інфраструктура — ЄС ↔ Україна (станом на 26 серпня 2025 р.)

Відповідний юридичний акт ЄС (повна назва)	Діючі національні акти (Україна)	Плановані / необхідні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026 роки)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості зелених робочих місць і інтеграція ветеранів)
Regulation (EU) 2024/1679 (revised TEN-T)	Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року, затверджена розпорядженням КМУ від 30 травня 2018 р. № 430-р.; План заходів з реалізації Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року, затверджений розпорядженням КМУ від 7 квітня 2021 р. № 321-р.; галузеві програми як Державна цільова економічна програма розвитку автомобільних доріг загального користування державного значення на 2018–2022 роки (затверджена постановою КМУ від 21 березня 2018 р. № 382), Державна програма підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року (затверджена постановою КМУ від 21 жовтня 2020 р. № 970), інші окремі відомчі програми («Укрзалізниця», «Укравтодору», «Адміністрації морських портів»).	Оновлений національний план у відповідності з вимогами TEN-T	У процесі	Затвердити класифікацію TEN-T; впровадити КРІ та моніторинг; інтегрувати кліматичні сталі стандарти	Міністерство розвитку громад та територій України	«Розумна» мобільність і стала інфраструктура дають потенційно ~210 000 зелених робочих місць; важлива роль ветеранів (наприклад, у залізничному секторі). DNSH і Таксономія ЄС стануть обов'язковими при проектуванні/будівництві. (EUR-Lex)
Regulation (EU) 2023/1804 (AFIR)	Закон № 2956-IX (2023) «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та зеленої трансформації енергетичної системи України» (прийнятий 20 березня 2023 року, набрав чинності 30.03.2023); Постанова НКРЕКП від 09.04.2024 № 642 «Про затвердження Змін до Кодексу систем розподілу щодо спрощення процедури приєднання до електричних мереж» (спрошені правила підключення до мережі (НКРЕКП 2024)	Державна програма з метою досягнення показників AFIR	Частково узгоджено	Впровадити цілі AFIR; забезпечити роумінг та відкритість даних	Міністерство розвитку громад та територій України; Міністерство енергетики України; НКРЕКП; місцеві органи влади	Створення робочих місць із встановлення, обслуговування зарядних станцій, електрифікація депо — напрями, де ветерани можуть бути задіяні
Regulation (EU) 2019/631 (CO ₂ for легкові авто / LCV, змінено 2023/851)	Податкові та митні стимули; будівельні норми (≥ 50 % паркінгів з готовністю до EV) Закон України № 1660-IX від 15.07.2021 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку екологічного транспорту» (звільнення від ПДВ і акцизу на ввезення електромобілів, комплектуючих, зарядних станцій), Закон України № 1661-IX від 15.07.2021 «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо стимулювання розвитку	Програми утилізації / модернізації; визнання сертифікації авто	У процесі	Затвердити типи транспортних засобів відповідно до законодавства ЄС; регулювати імпорт живаних авто	Міністерство розвитку громад та територій України; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство фінансів України	Попит на сервісні роботи EV, діагностику; закупівля транспорту за стандартами Clean Vehicles у рамках GPP

Відповідний юридичний акт ЄС (повна назва)	Діючі національні акти (Україна)	Плановані / необхідні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026 роки)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості зелених робочих місць і інтеграція ветеранів)
Regulation (EU) 2019/1242 (CO ₂ для вантажівок, оновлений 2024)	<p>екологічного транспорту» (митні пільги для EV та інфраструктури), ДБН В.2.3-5:2018 “Вулиці та дороги населених пунктів” (зі змінами 2022–2023 рр., включає вимогу щодо облаштування місць для зарядки), ДБН В.2.2-40:2018 “Інклюзивність будівель і споруд” — містить положення про інфраструктуру паркінгів.</p> <p>У 2023 році Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України затвердив зміни: не менше 50% паркомісць у нових/реконструйованих будівлях мають бути обладнані кабельною інфраструктурою для EV-зарядки (офіційно внесено до Змін до ДБН В.2.3-5:2018).</p> <p>Закупівля електробусів через міжнародні фінансові установи</p> <p>Закон України «Про публічні закупівлі» № 922-VIII від 25.12.2015 (зі змінами) – регулює тендери, у тому числі фінансовані МФУ, Закон України «Про міжнародні договори України» № 1906-IV від 29.06.2004 – дозволяє реалізацію угод з МФУ (ЄБРР, ЄІБ, Світовий банк тощо), Постанова КМУ № 106 від 04.02.2016 «Про залучення кредитних коштів ЄБРР для реалізації інвестиційного проекту з оновлення міського громадського транспорту» (кілька міст, у т.ч. електробуси). Подібні постанови ухвалюються під кожну угоду (напр., Постанова КМУ № 444 від 05.05.2021 – залучення кредиту ЄІБ для Public Transport of Ukraine).</p>	Установити цілі для чистого транспорту: автобуси, нульові викиди	Не імплементовано	Внести зміни до закону про державні закупівлі; модернізувати мережу депо	Міністерство розвитку громад та територій України; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України	Робочі місця в електрифікації баз, технічному обслуговуванні вантажівок; перепідготовка ветеранів
Directive (EU) 2019/1161 (Clean Vehicles Directive)	Закон України «Про публічні закупівлі» № 922-VIII від 25.12.2015 (зі змінами); муніципальні стратегії	Національні цілі закупівель; реєстр звітності	Не імплементовано	Запровадити обов’язкові цілі й реєстри	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство розвитку громад та територій України	Попит на електробуси, зелені транспортні засоби; можливості для ветеранів у виробництві, обслуговуванні

Відповідний юридичний акт ЄС (повна назва)	Діючі національні акти (Україна)	Плановані / необхідні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026 роки)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості зелених робочих місць і інтеграція ветеранів)
	Україна застосовує правила UNECE; імпорт авто за класом ЄВРО				Міністерство розвитку громад та територій України; Міністерство внутрішніх справ України (МВС України), Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.	
Regulation (EU) ... (Euro 7)	Законі України № 2739-VI від 09.12.2010 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо ввезення транспортних засобів» (встановив поетапне введення ЄВРО-2 → ЄВРО-5), Постанова КМУ № 1462 від 28.12.2011 (технічні регламенти з підтвердження екостандарту).	Гармонізувати з Euro 7; оновити процедури тестування	На стадії моніторингу	Створити лабораторії; оновити правила інспекції		Покращення якості повітря; нові робочі місця в інспекціях, тестуванні
Regulation (EU) 2023/1805 (FuelEU Maritime)	Кодекс торговельного мореплавства України, прийнятий 23.05.1995 № 176/95-ВР, Закон України 17.05.2012 № 4709-VI, Закон України «Про внутрішній водний транспорт», прийнятий 03.12.2020 № 1054-ІХ.	Дорожня карта OPS; стандарти LNG / H ₂ / амонії	Не імплементовано	Розробити плани OPS для портів Одеси, Чорноморська, Південного	Міністерство розвитку громад та територій України; Військово-Морські Сили Збройних Сил України (ВМС ЗСУ); Міністерство енергетики України	Електрифікація портів, OPS → вакансії для інженерів, фахівців з HSSE
Regulation (EU) 2023/2405 (ReFuelEU Aviation)	Повітряний кодекс України, прийнятий 19.05.2011 № 3393-VI, Закон України «Про концесію» № 155-ІХ від 03.10.2019, Накази Державіаслужби України (правила сертифікації аеропортів, технічні вимоги до аеродромів), постанова КМУ № 401 від 12.06.1996 (зі змінами) «Про затвердження Правил сертифікації аеродромів».	Дорожня карта авіаційного палива (SAF); податкові стимули	Не імплементовано	Створити політику SAF; пілоти у кількох аеропортах	Державна авіаційна служба України (Державіаслужба); Міністерство розвитку громад та територій України; Міністерство енергетики України.	Робочі місця в логістиці, контролі якості, ланцюжках постачання палива
Directive 2010/40/EU (ITS Directive)	ITS включено в Транспортну стратегію; експерименти з e-toll Національна транспортної стратегія України до 2030 року (схвалена розпорядженням КМУ від 30.05.2018 № 430-р), секторальні плани Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури. Закон України «Про автомобільні дороги» № 2862-IV від 08.09.2005, Закон України «Про концесію» № 155-ІХ від 03.10.2019, пілотні проекти запускалися через розпорядження КМУ та накази Міністерство розвитку громад та територій України (наприклад, щодо ділянок дороги Київ–Біла Церква та Львів–Краковець).	Запровадження роумінгу; сертифікація паркування	Частково узгоджено	Прийняти нормативи роумінгу / платіжні стандарти	Міністерство розвитку громад та територій України; Міністерство цифрової трансформації України	Робочі місця в програмному забезпеченні ITS, сенсорах, управлінні рухом

Відповідний юридичний акт ЄС (повна назва)	Діючі національні акти (Україна)	Плановані / необхідні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026 роки)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості зелених робочих місць і інтеграція ветеранів)
Regulation (EU) 2017/352 (Port Services Regulation)	Закон України «Про морські порти України», прийнятий 17.05.2012 № 4709-VI, Закон України «Про концесію» № 155-IX від 03.10.2019.	Ліцензування OPS; зелені концесії	Частково узгоджено	Запропонувати шаблони зелених концесій	Міністерство розвитку громад та територій України; Військово-Морські Сили Збройних Сил України (ВМС ЗСУ)	Приватні інвестиції; вакансії з електропостачання, HSSE
Regulation (EU) 2018/858 + 2019/2144 (автодозвіл / безпека)	Закон України «Про автомобільний транспорт» № 2344-III від 05.04.2001 (зі змінами), Технічний регламент щодо колісних транспортних засобів — затверджений постановою КМУ від 10.11.2021 № 1170.	Визнання сертифікацій ЄС; оновлені стандарти безпеки	Частково узгоджено	Змінити технічні регламенти; посилити випробувальні центри	Міністерство розвитку громад та територій України; Міністерство внутрішніх справ України	Безпечніші авто; робочі місця в діагностиці, тестуванні, інспекціях
Regulation (EU) 2020/852 (EU Taxonomy) + Delegated Acts (2021/2139, 2023/2486)	—	Національна таксономія зелених робочих місць; стандарти DNSH	Не імплементовано	Інтегрувати критерії в ДБН / ДСТУ та тендерну документацію	Міністерство розвитку громад та територій України; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України	Підтримка EV інфраструктури, проєктів TEN-T, чистого транспорту
EU ЗПЗCriteria (Транспорт; Вуличне освітлення; Дорожнє проектування)	Закон України «Про публічні закупівлі» Повна офіційна назва: Закон України «Про публічні закупівлі» № 922-VIII від 25.12.2015 (зі змінами).	Національні критерії ЗПЗдля транспорту	Частково інтегровано	Включити ЗПЗ у тендерну документацію	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство розвитку громад та територій України.	Робочі місця з мережевого дизайну, аудитів освітлення, з пріоритетом для veteran / МСП
Regulation (EU) 2023/1542 (Battery Regulation)	—	Національні правила для паспортів батарей, збору, переробки	Не імплементовано	Створити електронний реєстр; розвинути ланцюг переробки акумуляторів EV	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство розвитку громад та територій України	Логістика, діагностика, переробка акумуляторів → нові робочі місця
Regulation (EU) 2020/740 (Tyre Labelling)	—	Вимоги до маркування шин	Не імплементовано	Запровадити вимоги у державних закупівлях	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту	Зниження викидів; вакансії в контролі якості шин

Відповідний юридичний акт ЄС (повна назва)	Діючі національні акти (Україна)	Плановані / необхідні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026 роки)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості зелених робочих місць і інтеграція ветеранів)
EU Eco-label – мастила / ISO 14024	Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» №1264-ХІІ (1991, з наступними змінами) — закладає базу для екологічного маркування, Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» №124-VІІІ (2015) — визначає застосування міжнародних стандартів, Національні стандарти ДСТУ ISO 14024:2018 (Екомаркування та декларації. Екомаркування типу І. Принципи та процедури), Постанова КМУ №529 від 23.05.2011 р. «Про затвердження Технічного регламенту мийних засобів» (включає екологічні вимоги до мийних засобів), додатково діють ДСТУ на мастила, фарби та лакофарбові матеріали, гармонізовані з вимогами ISO/EU.	Вимоги екомаркування мастил та засобів для очистки	Не застосовано	Включити вимоги екомаркування до тендерів	Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Міністерство розвитку громад та територій України	Зменшення токсичних викидів; робочі місця з сертифікацій та постачання
	Статус: часткова імплементація					

Сектор 2. Енергоефективність, відновлювані джерела енергії та чистіші технології виробництва

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць та реінтеграції ветеранів)
Директива (ЄС) 2023/1791 про енергоефективність (переглянута EED)	Закон «Про енергоефективність» №1818-ІХ (2021); Постанова КМУ № 1223 від 27.10.2023 «Про затвердження Національного плану дій з енергоефективності на період до 2030 року», прийнята на виконання Закону №1818-ІХ.; Національна стратегія зайнятості до 2030 року (Розпорядження КМУ № 583-р від 02.06.2021); Стратегія сталого розвитку України до 2030 року (Розпорядження КМУ № 722-р від 30.09.2019), Наказ Державне агентство з	Інтегрувати цілі ЄС (–11,7% кінцевого споживання до 2030 р.); поширити на муніципалітети та МСП; включити DNSH/Таксономію у державні програми	Часткове наближення	Транспонувати щорічну реновацію громадських будівель (3%/рік), схеми зобов'язань, обов'язкові енергоаудити; посилити моніторинг	Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України; Міністерство енергетики	Реновація, теплові насоси, утеплення → 150 000+ робочих місць. Ветерани з технічними навичками — дуже релевантні; ЗПЗ для енергоефективних матеріалів та обладнання; EU Ecolabel/ISO 14024 для допоміжних товарів/послуг. Оцінка робочих місць: ~160 000 (~65 000 нових; ~70 000 модернізованих; ~25 000 непрямих).

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць та реінтеграції ветеранів)
Директива (ЄС) 2018/2002 (яка вносить зміни до Директиви 2012/27/ЄС)	Як зазначено вище	Перехідні положення до повного застосування Директиви 2023/1791	Перехідне наближення	Завершити перехід до EED 2023/1791	Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України .	—
	енергоефективності та енергозбереження України . № 287 від 27.08.2021 – «Про затвердження Порядку проведення енергетичного аудиту та оформлення енергетичного сертифіката будівлі», Наказ Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України № 305 від 27.10.2017 – «Про затвердження Порядку проведення енергетичної сертифікації будівель», Наказ Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України № 316 від 22.11.2017 – «Про затвердження Порядку проведення перевірки енергетичних сертифікатів та звітів про обстеження інженерних систем», Наказ Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України № 289 від 25.06.2018 – «Про затвердження Порядку визначення технічної можливості встановлення вузлів обліку теплової енергії та води», Наказ Міністерства енергетики № 243 від 15.12.2020 – «Про затвердження Методики розрахунку показників енергоефективності обладнання», Наказ Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. № 273 від 13.08.2021 – «Про затвердження Методики визначення рівня енергетичної ефективності промислових установок».					

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць та реінтеграції ветеранів)
Директива (ЄС) 2018/844 (зміни до EPBD 2010/31/ЄС); перегляд 2023/... (NZEB/NZEB-ready)	Закон «Про енергетичну ефективність будівель» №2118-VIII (2017); ДБН; Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2027 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695, ДБН В.2.6-31:2021 «Теплова ізоляція будівель» (чинний з 01.10.2021; встановлює мінімальні вимоги до опору теплопередачі, енергоефективності огорожувальних конструкцій), ДБН В.2.6-79:2014 «Будівельна теплофізика» (визначає методи розрахунку енергоспоживання та теплових характеристик), ДБН В.2.5-67:2013 «Опалення, вентиляція та кондиціонування» (регулює проектування та експлуатацію систем ОВК), ДБН В.2.2-15:2019 «Житлові будинки. Основні положення» (передбачає вимоги до планування та енергоефективності житлових будівель), ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (часто включають у зелений контекст, бо пов'язаний із соціальною стійкістю та стандартами NZEB).	Повна транспозиція переглянутої EPBD: NZEB/нульові викиди; Мінімальні стандарти енергоефективності (MEPS); паспорти реновації; автоматизація	Часткове наближення	Внести зміни до Закону та ДБН; посилити сертифікацію енергоаудиторів/інспекторів; запровадити цифрові паспорти будівель	Міністерство розвитку громад та територій України; Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України .	Бар'єр: застарілі стандарти + нестача аудиторів. Робочі місця: монтаж огорожувальних конструкцій, встановлення теплових насосів, систем автоматизації. Ветерани: 483 заявники у будівництві. Таксономія/DNSH для реновації/нового будівництва; ЗПЗ для будівельних робіт. Оцінка робочих місць: ~120 000 (~50 000 нових; ~55 000 модернізованих; ~15 000 непрямих).
Директива (ЄС) 2018/2001 (RED II), зі змінами 2023/2413 (RED III)	Закон «Про альтернативні джерела енергії» №555-IV (2003); Закон «Про ринок електричної енергії» №2019-VIII (2017); акти Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП); Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок (НВВЕ) постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 796 (на перегляді)	Узгодити з ціллю ЄС у 42,5% ВДЕ до 2030 р.; галузеві цілі (будівлі, опалення/охолодження, транспорт); спрощення дозволів («єдине вікно»)	Часткове наближення	Оновити Закон про ВДЕ; впровадити «єдине вікно»; розширити гарантії походження; підтримати самоспоживання/енергетичні спільноти	Міністерство енергетики; НКРЕКП	ВДЕ, мікромережі, накопичення → робочі місця в О&М, монтажі, диспетчеризації. Ветерани — техніки та оператори. DNSH/Таксономія: генерація з низьким впливом; ЗПЗ для зеленої електроенергії. Оцінка робочих місць: ~90 000 (~35 000 нових; ~40 000 непрямих).

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць та реінтеграції ветеранів)
Директива 2010/75/ЄС (IED) — енергоефективність у НДТМ	Закон «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення» №3855-IX (чинний з 08.08.2025); Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року	Підзаконні акти щодо НДТМ для ЕЕ/ресурсо-ефективності; індикатори декарбонізації промисловості	Закон чинний	Прийняти висновки НДТМ; моніторинг енергоефективності (СEnMS/ISO 50001)	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.	модернізованих; ~15 000 непрямих). Попит на екоінспекторів, енергоменеджерів. Ветерани з виробництва (1 455 заявників) — швидка перепідготовка. Оцінка робочих місць: ~25 000 (~9 000 нових; ~12 000 модернізованих; ~4 000 непрямих).
Регламент (ЄС) 2021/1119 (Європейський кліматичний закон)	НБВ (2021); Концепція «Зелений енергетичний перехід до 2050 року»; затверджена розпорядженням КМУ від 20.10.2021 № 1363-р	Національна стратегія кліматичної нейтральності; траєкторія досягнення нульових викидів	Стратегічне наближення	Розробити дорожню карту до 2050 р.; узгодити НБВ та довгострокову стратегію	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.; Міністерство енергетики	Макроорієнтир для декарбонізації; координує НБВ/RED/EED. Оцінка робочих місць (непрямий політичний ефект): ~10 000 (~2 000 нових; ~6 000 модернізованих; ~2 000 непрямих).
Регламент (ЄС) 2020/852 (Таксономія ЄС) + Делеговані акти 2021/2139, 2023/2486	Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» № 738-IX від 19.06.2020, Проект стандартів ESG-звітності для підприємств-розробляється Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва (МСП) в Україні на період до 2027 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 № 504-р	Національні правила стального фінансування/т аксономії; обов'язковий DNSH-скринінг для ЕЕ/ВДЕ	Не транспоновано	Розробити класифікацію зеленого фінансування; підготувати аудиторів/верифікаторів	НКЦПФР; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України	Відкриває ESG-фінансування для реновації, ВДЕ, мереж; робочі місця у верифікації/комплаєнсі. Оцінка робочих місць: ~8 000 (~2 500 нових; ~4 000 модернізованих; ~1 500 непрямих).

Додаткові інструменти ЄС для цього сектору (зелена публічна закупівля, екомаркування, продукція/обладнання)

Відповідний інструмент / акт / стратегічна рамка	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія/DNSH, GPP, екомаркування, робочі місця)
Зелена публічна закупівля ЄС (GPP) – проєктування та будівництво;	Закон України «Про публічні закупівлі» (зі змінами); Стратегія розвитку МСП до 2027 року	Національні критерії ЗПЗдля реновації будівель, освітлення, HVAC, ІКТ-	Частковий облік	Запровадити обов'язкову або пріоритетну ЗПЗу програмах реновації;	Міністерство економіки, довкілля та сільського	Посилює узгодженість з Таксономією ЄС та DNSH; стимулює попит на енергоаудит, монтаж і обслуговування;

Відповідний інструмент / акт / стратегічна рамка	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія/DNSH, GPP, екомаркування, робочі місця)
внутрішнє/вуличне освітлення; опалення/охолодження; офісне IT; дата-центри; електроенергія	<p>Технічні регламенти України з енергетичного маркування-Постанови КМУ від 27.12.2019 №1184-1191; з екодизайну - постанови КМУ від 03.10.2018 № 804 -811; Національна стратегія зайнятості до 2030 року. Національні стандарти для енергетичного маркування ДСТУ EN 60456 — Методики випробувань пральних машин (для маркування енергоефективності). ДСТУ EN 62552 — Холодильники та морозильники. Вимоги до енергоефективності. ДСТУ EN 50242 — Посудомийні машини. Методика визначення споживання енергії. ДСТУ EN 62087 — Телевізори та дисплеї. Визначення енергоспоживання. ДСТУ EN 15193 — Енергетичні характеристики будівель. Освітлення.</p> <p>Національні стандарти для екодизайну</p>	обладнання, зеленої електроенергії	Частковий	зафіксувати показники (кВт·год/м ² , класи ефективності освітлення, COP/SCOP, частка зеленої електроенергії)	господарства України; Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України; Міністерства розвитку громад та територій України	розширює участь МСП; можливість включити пріоритет/квоти для працевлаштування ветеранів у контрактах. Орієнтовні робочі місця: ~85 000 (~30 000 нових; ~40 000 модернізованих; ~15 000 непрямих).
Регламент (ЄС) 2017/1369 (енергетичне маркування) + Екодизайн (Регламент про сталу продукцію та перехідні норми)		Оновити вимоги до маркування та мінімальні показники ефективності для обладнання (HVAC, насоси, побутова техніка, серверне обладнання)		Оновити технічні регламенти; посилити ринковий нагляд і випробувальну інфраструктуру	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів (скорочено — Держпродспожислужба)	Зменшує споживання енергії; створює робочі місця у сфері сертифікації та контролю якості; узгоджується з ЗПЗта DNSH у закупівлях. Орієнтовні робочі місця: ~25 000 (~8 000 нових; ~12 000 модернізованих; ~5 000 непрямих).

Відповідний інструмент / акт / стратегічна рамка	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія/DNSH, GPP, екомаркування, робочі місця)
Регламент (ЄС) 2023/1542 (Регламент про батареї) – стаціонарні системи зберігання енергії	Закон «Про управління відходами» №2320-IX та підзаконні акти	Національні правила для паспортів батарей, збору й переробки; вимоги до стаціонарних систем зберігання	Не транспоновано	Запустити реєстр і паспорти батарей; створити ланцюг збору/переробки; інтегрувати вимоги у проекти ВДЕ та гнучкості	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, Міністерство енергетики	Підтримує балансування мережі та згладжування піків; робочі місця у сфері діагностики, обслуговування, переробки; перспективні шляхи перекваліфікації для ветеранів. Орієнтовні робочі місця: ~40 000 (~15 000 нових; ~18 000 модернізованих; ~7 000 непрямих).
Екомаркування ЄС / ISO 14024 – мийні засоби, мастила, фарби та лаки, клінінгові послуги	Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» № 124-VIII від 15.01.2015 – рамка для імплементації екологічних маркувань, Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року (затверджена КМУ у 2021 р.) – передбачає розширення екомаркування, Державна	Інтеграція вимог екомаркування у технічні специфікації для реновації та експлуатації будівель (фарби/лаки з низьким вмістом ЛОС, мастила, мийні засоби, послуги)	Не застосовується системно	Закріпити вимоги EU Ecolabel/ISO 14024 у національних стандартах та тендерній документації (будівлі, теплопункти, facility services)	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерства розвитку громад та територій України; місцеві органи влади	Забезпечує принцип DNSH щодо забруднення та здоров'я; зменшує токсичні викиди; стимулює попит на сертифікацію й контроль якості; додаткові робочі місця у ланцюгах постачання. Орієнтовні робочі місця: ~15 000 (~4 500 нових; ~8 000 модернізованих; ~2 500 непрямих).

Відповідний інструмент / акт / стратегічна рамка	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія/DNSH, GPP, екомаркування, робочі місця)
Національний план з енергетики та клімату (оновлення 2024–2025)	<p>екологічна політика України до 2030 року – підтримка розвитку добровільних систем екомаркування.</p> <p>Національні стандарти (ДСТУ): ДСТУ ISO 14024:2002 (чинний, оновлюється у 2025) – «Екологічні етикетки та декларації. Екомаркування типу I. Основні принципи та методи», ДСТУ ISO 14020:2003 – «Екологічні етикетки та декларації. Загальні принципи».</p> <p>Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року (схвалена розпорядженням КМУ № 932-р від 07.12.2016, оновлюється), Національно визначений внесок України (НВВ, NDC-2, 2021) – оновлений у 2021 році, Закон України «Про енергетику з відновлюваних джерел» № 555-IV (2003, зі змінами), Закон України «Про енергоефективність» № 1818-IX (2021), Закон України «Про ринок електричної енергії» № 2019-VIII (2017), Закон України «Про альтернативні види палива» № 1391-XIV від 14.01.2000 (зі змінами), Закон України «Про теплопостачання» № 2633-IV від 02.06.2005 (зі змінами), Закон України «Про нафту і газ» № 2665-III від 12.07.2001 (зі змінами).</p>	Прийняття оновленого Плану з цілями у сфері ЕЕ, ВДЕ, модернізації мереж, гнучкості та зберігання	У перегляді	Прийняти НПЕК; синхронізувати з програмами реновації та інвестінструментами	Міністерство енергетики України; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.	Забезпечує рамку для відбору проектів за Таксономією/DNSH; масштабування попиту на фахівців з монтажу, експлуатації та енергоаудиту. Орієнтовні робочі місця: ~60 000 (~20 000 нових; ~30 000 модернізованих; ~10 000 непрямих).
Стратегія сталого розвитку України до 2030 року	Стратегічні урядові акти; галузеві програми	Оновлення та узгодження з кліматичною та соціальною політикою	Оновлюється (2025)	Включити цілі сталості у проекти реновації та ВДЕ	Кабінет Міністрів України	Нормативна база для соціальної інклюзії у зелених проектах; сприяє створенню якісних

Відповідний інструмент / акт / стратегічна рамка	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія/DNSH, GPP, екомаркування, робочі місця)
Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року	Стратегія ухвалена; галузеві акти	Оновлення інструментів оцінки кліматичних ризиків для енергооб'єктів	Чинна	Інтегрувати оцінку ризиків у ТЕО та тендери; передбачати заходи адаптації	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.	робочих місць. Орієнтовні робочі місця: ~20 000 (~6 000 нових; ~10 000 модернізованих; ~4 000 непрямих). Узгоджена з DNSH (адаптація та біорізноманіття); підвищує надійність проєктів і попит на спеціалістів з оцінки ризиків. Орієнтовні робочі місця: ~12 000 (~3 000 нових; ~7 000 модернізованих; ~2 000 непрямих).
Державна стратегія регіонального розвитку до 2027 року	Чинна; регіональні програми	Розгортання територіальних програм з реновації та децентралізованої генерації	Чинна	Інтегрувати ЗПЗ та DNSH у регіональні проєкти; розширити інструменти для МСП	Міністерства розвитку громад та територій України; облдержадміністрації	Локалізує працевлаштування; створює робочі місця у монтажі, сервісі, управлінні активами. Орієнтовні робочі місця: ~45 000 (~15 000 нових; ~20 000 модернізованих; ~10 000 непрямих).
Стратегія розвитку МСП до 2027 року	Чинна	Інструменти участі МСП у зелених закупівлях; програми локалізації	Чинна	Встановити пороги та зелені компетентні критерії для підрядників	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України	Посилює конкуренцію у сфері послуг; створює ніші для підприємств, заснованих ветеранами. Орієнтовні робочі місця: ~18 000 (~6 000 нових; ~9 000 модернізованих; ~3 000 непрямих).
Національна стратегія зайнятості до 2030 року	Чинна	Механізми стимулювання зелених і цифрових навичок; ваучери на навчання	Чинна	Інтегрувати мікрокваліфікації з енергоаудиту, монтажу ВДЕ, систем управління будівлями	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Державний центр зайнятості	Покращує відповідність робочої сили ринку; підтримує працевлаштування ветеранів. Орієнтовні робочі місця: ~30 000 (~10 000 нових; ~15 000 модернізованих; ~5 000 непрямих).
Державна стратегія щодо ветеранів до 2030 року	Чинна	Інструменти для пріоритетного працевлаштування у держконтрактах; програми перекваліфікації	Чинна	Забезпечити стажування, квоти або бонусні бали у тендерних оцінках	Міністерство у справах ветеранів України; Міністерство економіки,	Сприяє інтеграції ветеранів у зелені проєкти; підсилює соціальну складову сталості. Орієнтовні робочі місця: ~15 000 (~4 000 нових; ~8 000

Відповідний інструмент / акт / стратегічна рамка	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія/DNSH, GPP, екомаркування, робочі місця)
Закон України «Про професійно-технічну (професійну) освіту» (нова редакція, 2025)	Новий закон ухвалено	Запуск мікрокваліфікацій і дуальної освіти (енергоаудитори, монтажники теплових насосів, фахівці з ФЕ, диспетчеризація будівель)	Початок впровадження	Розробити стандарти компетентностей; акредитувати провайдерів; ваучери на навчання	довкілля та сільського господарства України МОН; НАК	модернізованих; ~3 000 непрямих). Закриває дефіцит навичок; відкриває швидкі шляхи перекваліфікації для ветеранів та ВПО. Орієнтовні робочі місця: ~22 000 (~8 000 нових; ~10 000 модернізованих; ~4 000 непрямих).
Методологічна вимога: Таксономія ЄС і принцип DNSH	—	Інтегрувати технічні критерії Таксономії ЄС і DNSH-скринінг у державні будівельні норми, стандарти та тендерну документацію	Потребує впровадження	Розробити настанови; навчити закупівельників, проєктантів і експертів	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерства розвитку громад та територій України	Забезпечує екологічну цілісність проєктів; збільшує доступ до сталого фінансування; створює попит на аудиторів зі сталості та спеціалістів з оцінки життєвого циклу. Орієнтовні робочі місця: ~10 000 (~3 500 нових; ~5 000 модернізованих; ~1 500 непрямих).
Методологічна вимога: Екомаркування та екологічні декларації продуктів (EU Ecolabel / ISO 14024; LCA/EPD)	Технічний регламент з екологічного маркування (Наказ Держспоживстандарту № 371 від 01.12.2004, чинний), ДСТУ ISO 14024:2002 «Екологічні маркування та декларації. Тип I. Принципи та процедури», ДСТУ ISO 14025:2019 «Екологічні декларації типу III. Принципи та процедури», ДСТУ ISO 14040/14044 — методологія LCA.	Інтегрувати вимоги екомаркування та EPD у тендерну документацію для матеріалів і послуг	Потребує впровадження	Стандартизувати вимоги екомаркування; включити перевірки EPD/LCA в оцінювання	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерства розвитку громад та територій України	Посилює DNSH щодо забруднення та здоров'я; покращує якість закупівель; створює робочі місця у сертифікації та верифікації. Орієнтовні робочі місця: ~8 000 (~2 500 нових; ~4 000 модернізованих; ~1 500 непрямих).
Методологічна вимога: Ветеранські шляхи у контрактах	—	Стандартні тендерні умови зі стажуванням, квотами або бонусними балами для працевлаштування ветеранів	Потребує впровадження	Підготувати типові умови; моніторити виконання у проєктах	Міністерство у справах ветеранів України; Міністерство економіки, довкілля та сільського	Збільшує соціальну віддачу проєктів; створює робочі місця у сфері енергоаудиту, монтажу

Відповідний інструмент / акт / стратегічна рамка	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія/DNSH, GPP, екомаркування, робочі місця)
					господарства України; замовники	

Методологічні примітки для технічних завдань та проєктної документації

- Таксономія ЄС та принцип «Не завдати значної шкоди» (DNSH):**
 Для проєктів з реновації, нового будівництва, розвитку мереж, відновлюваної енергетики та систем зберігання енергії необхідно закладати технічні критерії сталості та проводити DNSH-скринінг. Це має враховувати управління водними ресурсами, циркулярність, запобігання забрудненню та збереження біорізноманіття.
- Критерії зеленої публічної закупівлі (GPP):**
 Слід фіксувати конкретні показники, включно зі споживанням енергії на м², класами енергоефективності систем освітлення, коефіцієнтами ефективності теплових насосів (COP/SCOP) та часткою зеленої електроенергії. За можливості вимоги повинні охоплювати оцінку життєвого циклу (LCA) та екологічні декларації продуктів (EPD). Перевага має надаватися енергоефективним та ремонтопридатним продуктам.
- Екомаркування:**
 У технічних завданнях слід передбачати використання продукції та послуг, сертифікованих за EU Ecolabel або ISO 14024, включаючи фарби й лаки з низьким вмістом ЛОС, мастила, мийні засоби та клінінгові послуги для будівель і теплових пунктів.
- Кар’єрні шляхи для ветеранів:**
 У контрактах і грантових програмах слід передбачати механізми для стажувань, квот або бонусних балів у тендерних оцінках за працевлаштування ветеранів на посади, пов’язані з енергоаудитом, монтажем і обслуговуванням систем відновлюваної енергетики, систем управління будівлями (BMS), а також інспекцією та контролем якості.

Сектор 3. Водопостачання, каналізація та технології очистки стічних вод — ЄС ↔ Україна (на 26 серпня 2025 р.)

Відповідний юридичний акт ЄС (повна назва)	Діючі національні акти (Україна)	Плановані / необхідні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (зелені робочі місця та інтеграція ветеранів)
Directive 2000/60/EC (Water Framework Directive, WFD)	Водний кодекс України № 213/95-ВР від 06.06.1995 (в редакції зі змінами, включно з поправками 2023 року), «Стратегія сталого розвитку України до 2030 року» (схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2019 № 722-р).; «Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища України на період до 2025 року» (схвалений розпорядженням КМУ від 21.04.2021 № 439-р).	Підзаконні акти для RBMP (планів басейнового управління); методології для планів; інтеграція зі стратегіями безпеки довкілля та кліматичної адаптації	Часткове наближення	Затвердити RBMP третього циклу; прийняти методики моніторингу; інтегрувати з Стратегією екологічної безпеки та кліматичної адаптації	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Державне агентство водних ресурсів України (Держводагентство)	Басейновий підхід підтримує відновлення інфраструктури. Оцінка робочих місць: ~18 000 (~7 000 нових; ~8 000 оновлених; ~3 000 непрямих). Ветерани можуть

Відповідний юридичний акт ЄС (повна назва)	Діючі національні акти (Україна)	Плановані / необхідні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (зелені робочі місця та інтеграція ветеранів)
Directive (EU) 2020/2184 (Drinking Water Directive, DWD)	Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» № 2918-III від 10.01.2002 (в редакції зі змінами, у т.ч. від 2017 року), Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 22.02.2023 № 400 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил “Тігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною”», «Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2027 року» (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.05.2023 № 437-р).	Повна транспозиція підходу на основі ризику; вимоги до матеріалів; стандарти інформації	В процесі	Прийняти правила оцінки ризику; сертифікувати матеріали; модернізувати лабораторії	Міністерство охорони здоров'я; Міністерство розвитку громад та територій України; Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба)	залучатися у польову роботу (гідрологи, фахівці GIS). Потенціал: 90–120 тис. місць праці (~45-60 тис. нових; ~35-45 тис. оновлених; ~10-15 тис. непрямих). Ветерани можуть проходити стажування, працювати з встановлення / експлуатації (заміну труб, «розумні» лічильники, лабораторії). Модернізація очисних споруд → оцінка робочих місць у будівництві та експлуатації: ~70 000–90 000 (~30-35 тис. нових; ~30-40 тис. оновлених; ~10-15 тис. непрямих). Ветерани — системи виявлення витоків, управління дощовими стоками.
Directive (EU) 2024/3019 (Urban Wastewater Treatment Directive, оновлений UWWTD)	Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27.11.2017 № 316 «Про затвердження Державних будівельних норм України “Будинки і споруди. Заклади освіти. ДБН В.2.2-3:2018”», Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» № 2918-III від 10.01.2002 (зі змінами, включаючи 2017).	Закон про очищення міських стічних вод; стандарти щодо мікропромислових речовин та дощових стоків	Не транспоновано	Розробити проект закону; інвестиційний план; національні стандарти четвертинної очистки	Міністерство розвитку громад та територій України; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; НКРЕКП	Модернізація очисних споруд → оцінка робочих місць у будівництві та експлуатації: ~70 000–90 000 (~30-35 тис. нових; ~30-40 тис. оновлених; ~10-15 тис. непрямих). Ветерани — системи виявлення витоків, управління дощовими стоками.
Regulation (EU) 2020/741 (Water Reuse Regulation)	Водний кодекс України № 213/95-ВР від 06.06.1995 (зі змінами, включаючи останні поправки 2023 року); пілотні проекти з повторного використання; Стратегія екологічної безпеки й кліматичної адаптації до 2030	Підзаконний акт для сільськогосподарського повторного використання; тарифи; управління ризиками	Не транспоновано	Підготувати закон про повторне використання; методичні вказівки для комунальних підприємств; пілотні тарифи	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство охорони здоров'я;	Децентралізоване повторне використання, рішення на основі природи → робочі місця в агрономії, лабораторії: ~15 000

Відповідний юридичний акт ЄС (повна назва)	Діючі національні акти (Україна)	Плановані / необхідні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (зелені робочі місця та інтеграція ветеранів)
Directive 2007/60/EC (Floods Directive)	Водний кодекс; Закон «Про цивільний захист» (2004); Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» № 2918-III від 10.01.2002 (зі змінами), Постанова КМУ від 19.08.2020 № 828 «Про затвердження Порядку розроблення, реалізації та моніторингу проєктів міжнародної технічної допомоги у сфері поводження з водними ресурсами» — використовується для запуску пілотних ініціатив, «Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року», схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1363-р.	План управління ризиками повеней (FRMPs), карти ризиків, інтеграція в планування	Часткове наближення	Затвердити FRMPs; інтегрувати з RBMPs; ухвалити рішення на основі nature-based рішень	ДСНС; Державне агентство водних ресурсів України (Держводагентство); Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України	(~6 000 нових; ~7 000 оновлених; ~2 000 непрямих). Ветерани — кооперативи з повторного використання. Захист від повеней, рішення з природи (NbS) → оцінка робочих місць у будівництві, екології: ~25 000 (~9 000 нових; ~13 000 оновлених; ~3 000 непрямих). Ветерани — служби реагування, моніторинг.
Directive 2006/118/EC (Groundwater Directive)	Водний кодекс; Закон «Про цивільний захист» (2004); Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264-XII від 25.06.1991; Постанова КМУ від 19.09.2018 № 758 «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод»; Проєкт Національного енергетичного та кліматичного плану України на 2025–2030 роки (розробляється згідно з розпорядженням КМУ № 924-р від 19.08.2023).	Оновлення мереж моніторингу; порогові значення	Часткове наближення	Прийняти порогові значення; методи зміни тенденцій; звітність	Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Державна служба геології та надр України (Держгеонадра)	Робочі місця для гідрогеологів і лабораторного моніторингу. Оцінка: ~8 000 (~3 000 нових; ~4 000 оновлених; ~1 000 непрямих).
Directive 2008/105/EC (EQS Directive)	Водний кодекс; Закон «Про цивільний захист» (2004); Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 22.02.2023 № 400 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил “Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною”»; «Національна стратегія зі створення безпечних, здорових та продуктивних робочих місць в	Транспозиція списків забруднювачів; методи оцінки	Часткове наближення	Узгодити списки забруднювачів; модернізувати лабораторії	Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Міністерство охорони здоров'я	Нові робочі місця у лабораторіях водного аналізу; ветерани — техніки / лаборанти. Оцінка: ~6 000 (~2 500 нових; ~2 500 оновлених; ~1 000 непрямих).

Відповідний юридичний акт ЄС (повна назва)	Діючі національні акти (Україна)	Плановані / необхідні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (зелені робочі місця та інтеграція ветеранів)
Directive 86/278/EEC (Sewage Sludge Directive)	Україні на період до 2030 року», схвалена розпорядженням КМУ від 19.08.2022 № 951-р. Закон України «Про управління відходами» № 2320-IX від 20.06.2022 (набрав чинності 09.07.2022), Наказ МОЗ України від 07.08.1995 № 325 — «Державні санітарні правила і норми щодо утримання територій населених місць» (ДСанПіН 145-2007), Наказ МОЗ України від 08.06.2015 № 325 (оновлені санітарні правила для поводження з небезпечними медичними відходами), «Стратегія сталого розвитку України до 2030 року», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.09.2019 № 722-р.	Закон про біогальвані осади; пілотні проекти повторного використання й енергетичного відновлення	Не узгоджено	Розробити закон про біогальвані осади; пілоти повторного використання	Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Міністерство охорони здоров'я	Робочі місця в обробці осадів, компостуванні, біоенергетиці. Ветерани — оператори на підприємствах. Оцінка: ~12 000 (~4 000 нових; ~6 000 оновлених; ~2 000 непрямих).
Directive 2010/75/EU (Industrial Emissions Directive, IED)	Закон України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення» № 3855-IX від 22.06.2023., чинний з 2025; «Стратегія розвитку професійної (професійно-технічної) освіти та навчання в Україні на період до 2027 року», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 № 419-р.; «Державна стратегія щодо ветеранів до 2030 року», затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 14.07.2023 № 736-р.	Підзаконні акти щодо ВАТ; системи ІТ-дозволів; навчання інспекторів	Закон прийнятий; впровадження розпочато	Запустити дозвільні процедури; навчати операторів; впровадити СЕМС	Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Державна екологічна інспекція	Робочі місця в екологічному менеджменті, аудиті ВАТ, моніторингу. Ветерани — перепідготовка в EMS. Оцінка: ~12 000 (~4 000 нових; ~6 000 оновлених; ~2 000 непрямих).
Regulation (EU) 2020/852 (EU Taxonomy) + Delegated Acts (2021/2139, 2023/2486)	—	Національна таксономія зелених робочих місць; екранування DNSH для водних проектів	Не імплементовано	Інтегрувати критерії в ДБН / ДСТУ та тендерну документацію; навчання для замовників	Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Міністерство регіонального розвитку; Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України	Таксономія охоплює очистку стічних вод, повторне використання, NbS. Нові роботи: аудиторів DNSH, спеціалістів з оцінки сталості. Оцінка: ~5 000 (~2 000 нових; ~2 000 оновлених; ~1 000 непрямих).
EU ЗПЗCriteria (Water	Закон України «Про публічні закупівлі» № 922-VIII від 25.12.2015 (зі змінами), Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в	Національні критерії ЗПЗ для насосів, труб, реагентів	Частково інтегровано	Впровадити ЗПЗу тендерах комунальних	Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України;	Робочі місця у виробництві екологічних труб і

Відповідний юридичний акт ЄС (повна назва)	Діючі національні акти (Україна)	Плановані / необхідні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (зелені робочі місця та інтеграція ветеранів)
infrastructure, Wastewater treatment, Pumps)	Україні на період до 2027 року, схвалена розпорядженням КМУ від 24.05.2017 № 504-р.			підприємств і муніципалітетів	Міністерство розвитку громад та територій України; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України	насосів, “розумного” обліку. Пріоритет для ветеранів у монтажі та обслуговуванні. Оцінка: ~14 000 (~5 000 нових; ~7 000 оновлених; ~2 000 непрямих).
EU Eco-label / ISO 14024 (очісники, мастила, труби, насоси)	Технічний регламент з екологічного маркування (Наказ Держспоживстандарту № 371 від 01.12.2004), ДСТУ ISO 14024:2002 «Екологічні маркування та декларації. Тип I. Принципи та процедури», ДСТУ ISO 14025:2019 «Екологічні декларації типу III. Принципи та процедури», ДСТУ ISO 14040:2004, ДСТУ ISO 14044:2006 — методологія оцінки життєвого циклу (LCA).	Вимоги екомаркування / ISO 14024 у закупівлі комунального сектора	Не застосовано	Включити вимоги екомаркування до тендерів	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство охорони здоров'я	Екомаркування реагентів, мастил, насосів → нові робочі місця у сертифікації та постачанні. Оцінка: ~4 000 (~1 500 нових; ~2 000 оновлених; ~500 непрямих).

Сектор 4. Розмінування земель, очищення лісів і будівель — ЄС ↔ Україна (станом на 26 серпня 2025 року)

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць та реінтеграції ветеранів)
Директива 2011/92/ЄС (ОВД), зі змінами Директивою 2014/52/ЄС	Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» №2059-VIII (2017)	Уточнити застосування ОВД до гуманітарного розмінування, очищення ВВП та пов'язаних робіт (включно з переробкою воєнних відходів); галузеві настанови для лісів, територій типу Natura, населених пунктів	Базовий закон чинний; галузевих настанов бракує	Видати методичні рекомендації зі скринінгу/скопінгу ОВД для проєктів розмінування; інтегрувати з плануванням протимінної діяльності та дозволами на землекористування	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.; обласні державні адміністрації	DNSh/Таксономія: проєкти з очищення/відбудови мають довести значний внесок без завдання шкоди; тендерні документи повинні включати вимоги ЗПЗ для низьковикідної техніки, пилопридушення, управління відходами. Нові ролі: екоінженери, спеціалісти HSE; шляхи для ветеранів — польові роботи, нагляд, логістика. Орієнтовні робочі місця: ~25 000 (~8 000 нових;

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць та реінтеграції ветеранів)
Директива 2001/42/ЄС (СЕО)	<p>Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» № 2354-VIII від 20.03.2018 (набрав чинності 12.10.2018), Постанова КМУ № 1026 від 31.10.2018 «Про затвердження Порядку проведення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування». Практика застосування: стратегічна екологічна оцінка інтегрована в плани/програми КМУ, регіональні стратегії розвитку, генеральні плани та ДПТ, проводиться з урахуванням процедур оцінки впливу на довкілля (EIA).; практика застосування існує</p>	Обов'язкова СЕО для регіональних планів розмінування, програм рекультивації земель та відновлення лісів; зв'язок із реєстром забруднених земель	Часткове застосування	Підготувати настанови з СЕО для програм розмінування/рекультивації; встановити індикатори моніторингу	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.; Міністерство розвитку громад та територій України	<p>~12 000 модернізованих; ~5 000 непрямих).</p> <p>СЕО допомагає визначати пріоритетні зони з урахуванням біорізноманіття та кліматичних ризиків; створює попит на GIS/SEA-аналітиків; можливості для ветеранів з аналітичними навичками. Орієнтовні робочі місця: ~8 000 (~2 500 нових; ~4 000 модернізованих; ~1 500 непрямих).</p>
Директива Ради 92/43/ЄЕС (Середовища існування) та Директива 2009/147/ЄС (Птахи)	<p>Закон «Про охорону навколишнього природного середовища» №1264-XII; Лісовий кодекс України № 3852-XII від 21.01.1994 (з численними змінами, актуалізація триває), Закон України «Про природно-заповідний фонд України» № 2456-XII від 16.06.1992 (зі змінами), Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264-XII від 25.06.1991 (базовий, включає норми щодо біорізноманіття), «Про Червону книгу України» № 3055-III (2002); «Про екологічну мережу України» № 1864-IV (2004).</p>	Операційні біорізноманітні запобіжники під час розмінування в лісах та чутливих середовищах (сезонні обмеження, вибір методів, біообстеження)	Наближення триває	Розробити польові протоколи екологічного картування ризиків, тимчасові буферні зони, процедури порятунку видів	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.; Держлісагентство; ДСНС	<p>Мінімізує екологічні втрати й прискорює безпечне повернення територій для лісокористування та рекреації. Робочі місця: польові біологи, лісові інженери, керівники команд — пріоритет для ветеранів. Орієнтовні робочі місця: ~15 000 (~5 000 нових; ~7 000 модернізованих; ~3 000 непрямих).</p>
Директива 2007/2/ЄС (INSPIRE)	Закон «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» №554-IX (2020)	Відкриті інтероперабельні шари: ВНП/міни, зони відчуження, статус очищення; сумісність із темами INSPIRE; інтеграція у просторове планування	Базовий закон ухвалений; впровадження даних розвивається	Створити національні шари ВНП у геопорталі НІГД; обов'язковий обмін даними операторами; API для публічного доступу	Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастр); Національний центр протимінної діяльності	<p>Прозорі карти знижують кількість інцидентів і прискорюють дозвільні процедури. Сильний попит на GIS-фахівців, операторів БПЛА — природний кар'єрний шлях для ветеранів. Орієнтовні робочі місця: ~10 000 (~3 000 нових; ~5 000 модернізованих; ~2 000 непрямих).</p>
Статус: триває (часткова гармонізація, робота над інтеграцією принципів Natura 2000).						

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць та реінтеграції ветеранів)
Виконавчий регламент Комісії (ЄС) 2019/947 та Делегований регламент (ЄС) 2019/945 (БПЛА)	Повітряний кодекс №3393-VI; Правила використання повітряного простору України, затверджені постановою КМУ № 954 від 06.12.2017 (зі змінами, у т.ч. щодо безпілотних літальних апаратів), Авіаційні правила України (чч. 21, 47, 66, 101, 139, 145, 147, 66)	Гармонізувати категорії експлуатації/навчання для БПЛА-картографування та післярозмінувального моніторингу; інтегрувати з правилами безпеки протимінної діяльності	Базові норми існують; потрібна гармонізація	Видати настанови щодо використання БПЛА для екомоніторингу очищених земель; програми підготовки операторів	Державна авіаційна служба України (Державіаслужба); Національний центр протимінної діяльності	Зростаючий ринок моніторингу відновлених земель; затребувані оператори БПЛА, фотограмметристи; пріоритет ветеранам з досвідом роботи з дронами. Орієнтовні робочі місця: ~12 000 (~4 000 нових; ~6 000 модернізованих; ~2 000 непрямих).
Директива 2008/98/ЄС (Рамкова директива про відходи, WFD) — відходи від розмінування	Закон України «Про управління відходами» №2320-IX (2022)	Настанови: збір/транспортування/обробка уламків ВВП та забруднених уламків; коди небезпечних відходів; маршрути та об'єкти обробки	Часткове наближення	Затвердити галузеві настанови; розширити ліцензовані потужності; створити логістичні коридори	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.	Пов'язання очищення з циркулярністю (сортування, переробка СДВ) створює робочі місця в логістиці, сортуванні, обробці; ветерани як керівники груп/оператори. Орієнтовні робочі місця: ~20 000 (~7 000 нових; ~10 000 модернізованих; ~3 000 непрямих).
Регламент (ЄС) 2024/1991 (Регламент про відновлення екосистем, NRR) — як орієнтир для відновлення після розмінування	Постанова КМУ № 35 від 19 січня 2022 року «Деякі питання реалізації експериментального проекту із здійснення природоохоронних заходів за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від сплати екологічного податку», Постанова КМУ № 86 від 2 лютого 2022 року «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення природоохоронних заходів», Закон «Про СЕО» №2354-VIII	Національні стандарти відновлення деградованих/воєнно забруднених територій; узгодження з цілями NRR	Не транспоновано (орієнтир)	Інтегрувати цілі відновлення у земельну політику; пілотні ПЗР на очищених територіях	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.; Міністерство розвитку громад та територій України	Після розмінування → рекультивация/ПЗР (луки, лісовідновлення, водно-болотні угіддя). Робочі місця у розсадниках, еко-будівництві, нагляді — ключові шляхи для ветеранів. Орієнтовні робочі місця: ~18 000 (~6 000 нових; ~9 000 модернізованих; ~3 000 непрямих).
Директива 2012/18/ЄС (Seveso III) — промзони з небезпечними речовинами	Закон «Про хімічну безпеку та управління хімічною продукцією» №2804-IX (чинний з 29.06.2024)	Карти небезпек, інформування громадськості, просторове планування (буферні зони) для очищення промислових «гарячих точок»	У процесі	Інтегрувати вимоги Seveso у розмінування/відбудову промислових «гарячих точок»	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; ДСНС	Безпечне повернення промислових зон до експлуатації; робочі місця у сфері НСЕ, інспекцій, лабораторій; ветерани — природні кандидати. Орієнтовні робочі місця: ~22 000 (~7 000

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць та реінтеграції ветеранів)
						нових; ~11 000 модернізованих; ~4 000 непрямих).

Методологічні примітки для технічних завдань та проєктної документації

- **Таксономія ЄС (Регламент 2020/852) + Делеговані акти 2021/2139, 2023/2486; принцип DNSH.**
Усі фази проєкту — обстеження, розмінування, логістика відходів та відновлення ландшафту — мають включати DNSH-скринінг. Проєкти повинні продемонструвати «вагомий внесок» у запобігання забрудненню, адаптацію до зміни клімату та цілі циркулярної економіки.
- **Зелена публічна закупівля (GPP).**
Тендерна документація повинна містити вимірювані показники: викиди від техніки (Stage V), плани управління пилом/шумом, вимоги до пального/ЗІЗ, відсоток переробки будівельних і демонтажних відходів (CDW), повторне використання інертних матеріалів, заходи проти ерозії та рекультивацийні суміші.
- **Екомаркування (EU Ecolabel / ISO 14024).**
Для допоміжних матеріалів і послуг: мастила, мийні засоби, абсорбенти, послуги післяочистки; для лісгосподарських операцій — пріоритет має надаватися продуктам із екологічними деклараціями продукції (EPD) та оцінкою життєвого циклу (LCA).
- **Українські стратегічні рамки.**
Вимоги повинні бути інтегровані у Стратегію адаптації до зміни клімату та екологічної безпеки, Державну стратегію регіонального розвитку, Стратегію розвитку МСП, Національну стратегію зайнятості та Державну стратегію щодо ветеранів (включаючи квоти/бонусні бали за працевлаштування ветеранів і схеми мікрокваліфікацій).
- **Ринок праці та ветерани.**
Сектор розмінування та відновлення після розмінування формує стабільний попит на: саперів і техніків, операторів БПЛА/GIS-аналітиків, екоінженерів і спеціалістів з HSE, лабораторних працівників, менеджерів з логістики CDW, лісових робітників та інспекторів. Для ветеранів — пріоритетні заходи: прискорена перекваліфікація (мікрокваліфікації), стажування в межах муніципальних та приватних контрактів, підтримка ветеранського підприємництва (МСП у сфері моніторингу, логістики та послуг із рекультивациї земель).

Сектор 5. Рекультивациа земель, відновлення колишніх військових полігонів і забруднених територій — ЄС ↔ Україна (станом на 26 серпня 2025 р.)

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць та реінтеграції ветеранів)
Директива 2004/35/ЄС (Директива про екологічну	Закон «Про охорону навколишнього природного середовища» №1264-XII; Закон «Про оцінку впливу на довкілля» №2059-VIII; Закон «Про управління відходами» №2320-IX; Стратегія сталого розвитку	Спеціальний закон про рекультивацию та екологічну відповідальність (визначення	Часткове наближення (система індивідуальної	Проєкт закону у стилі ELD; створення реєстру рекультивациї; методичні	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства	Створює ринок рекультивацийних контрактів; попит на аудиторів, інженерів, менеджерів проєктів.

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць та реінтеграції ветеранів)
відповідальність, ELD)	України до 2030 року; Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року	екологічної шкоди, обов'язки з рекультиватії, фінансові гарантії)	відповідальності неповна)	настанови щодо компенсаційних заходів	України.; Державна екологічна інспекція України (ДЕІ України); Офіс Генерального прокурора	Ветерани з досвідом у логистиці/безпеці — сильні кандидати. DNSH/Таксономія як фільтри для проектів; закупівлі узгоджені з ЗПЗЄС (публічні роботи). Оцінка робочих місць: ~30 000 (~12 000 нових; ~14 000 модернізованих; ~4 000 непрямих).
Законодавча ініціатива ЄС щодо здоров'я ґрунтів (Закон про здоров'я ґрунтів, пропозиція від 05.07.2023)	Земельний кодекс №2768-III; Закон «Про охорону земель» №962-IV; Кодекс України про надра №132/94-ВР; Державна стратегія регіонального розвитку до 2027 року	Національний реєстр забруднених територій; методології оцінки ризиків; індикатори моніторингу ґрунтів	Попереднє наближення (акт ЄС ще не ухвалений)	Пілотний реєстр воєнно-забруднених територій; підзаконні акти щодо рекультиватії/повторного використання земель	Мінагрополітики; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.; Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастр)	Деградація земель і воєнне забруднення = великий ринок праці (>100 000 робочих місць). Ветерани з розмінування → швидке перенавчання для відновлення ґрунтів/ПЗР. Оцінка робочих місць: >100 000 (~40 000 нових; ~45 000 модернізованих; ~20 000 непрямих).
Директива 2010/75/ЄС (Директива про промислові викиди, IED)	Закон «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення» №3855-IX (ухвалений у 2024 р., набирає чинності з 08.08.2025); Національна економічна стратегія на період до 2030 року, схвалена розпорядженням КМУ від 03.03.2021 № 179-р.	Підзаконні акти щодо базових звітів, закриття об'єктів, післяопераційного моніторингу	Закон ухвалено; підзаконні акти в підготовці	Прийняти підзаконні акти щодо закриття/моніторингу; вимагати базові звіти по ґрунтах/підземних водах; навчання інспекторів	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.; Державна екологічна інспекція України (ДЕІ України)	Закриває «сірі зони» промислових майданчиків; робочі місця у сфері моніторингу, аудиту, передача технологій. Ветерани — перепідготовка у сферу EMS/HSE. Оцінка робочих місць: ~15 000 (~5 000 нових; ~8 000 модернізованих; ~2 000 непрямих).
Директива 2008/98/ЄС (Рамкова	Закон «Про управління відходами» №2320-IX; Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища України до 2025 року (НПДОС-	Настанови щодо вилучених ґрунтів (статус	Часткове наближення	Розробка настанов; розширення	Міністерство економіки, довкілля та	Підтримує безпечне поводження з >200 млн т воєнних

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць та реінтеграції ветеранів)
директива про відходи, WFD)	2025), схвалений розпорядженням КМУ від 21.04.2021 № 443-р.	відходів/невідходів), граничні значення небезпеки, критерії «кінець відходів»		логістики небезпечних відходів	сільського господарства України.	уламків/змішаних ґрунтів; ніші для МСП, ветерани — оператори/логісти. Оцінка робочих місць: ~50 000 (~20 000 нових; ~22 000 модернізованих; ~8 000 непрямих).
Директива 1999/31/ЄС (Директива про захоронення відходів)	Закон України «Про управління відходами» № 2320-IX від 20.06.2022 Набрав чинності 09.07.2023; Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року Схвалена Указом Президента України № 111/2021 від 23 березня 2021 року.	Програма закриття полігонів і післямоніторингу; національні стандарти контролю фільтратів/газів та рекультиватії	Часткове наближення	Прискорення закриття полігонів; інтеграція з реєстром забруднених територій	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.; місцеві органи влади	Рекультиватія полігонів/«гарячих точок» → значні обсяги будівельних робіт; ветерани залучені до будівництва/моніторингу. Оцінка робочих місць: ~35 000 (~12 000 нових; ~18 000 модернізованих; ~5 000 непрямих).
Директива 2006/21/ЄС (Директива про відходи видобувної промисловості)	Кодекс України про надра, прийнятий 27.07.1994 № 132/94-ВР, чинний у редакціях із подальшими змінами.; Постанова КМУ № 615 від 30.05.2011 «Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами»; Постанова КМУ № 993 від 28.10.2020 «Деякі питання з надання спеціальних дозволів на користування надрами через електронні аукціони», Національна економічна стратегія до 2030 року (КМУ, 03.03.2021, Розділ 7.9 «Ресурсоефективність та циркулярна економіка»), Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року (Указ Президента № 111/2021) — розділ про підвищення ефективності використання ресурсів.	Повна транспозиція для хвостосховищ/відвалів (дозволи, закриття, фінансові гарантії)	Часткове наближення	Інвентаризація хвостосховищ; правила закриття та гарантій	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.; Державна служба геології та надр України (Держгеонадра) та надр	Рекультиватія хвостосховищ → робочі місця у сфері геотехніки/гідрології, ГІС. Оцінка робочих місць: ~18 000 (~6 000 нових; ~9 000 модернізованих; ~3 000 непрямих).
Директива 2012/18/ЄС (Директива Seveso III)	Закон України «Про хімічну безпеку та управління хімічними речовинами» № 2804-IX від 01.12.2022, Стратегія регіонального розвитку до 2027 року (Постанова КМУ № 695 від 05.08.2020)	Правила картографування небезпек, інформування громадськості, просторового планування (буферні зони)	У процесі	Картографування небезпек; інтеграція буферних зон у міське планування	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; ДСНС	Безпечне відновлення промислових «гарячих точок»; ветерани — фахівці з HSE/хімічної безпеки. Оцінка робочих місць: ~12 000 (~4 000 нових; ~6 000

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць та реінтеграції ветеранів)
Директива 2006/118/ЄС (Директива про підземні води)	Водний кодекс України, прийнятий 06.06.1995 № 213/95-ВР, «Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» (Указ Президента № 5/2015).	Запровадження порогових значень ЄС; інтеграція у дозволи на рекультивацию	Часткове наближення	Встановлення порогових значень; оприлюднення даних моніторингу	Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України.; Державна служба геології та надр України (Держгеонадра) та надр	модернізованих; ~2 000 непрямих). Захист підземних вод = довгостроковий попит на гідрогеологів/моніторинг. Оцінка робочих місць: ~10 000 (~3 500 нових; ~5 000 модернізованих; ~1 500 непрямих).
Регламент (ЄС) 2024/1991 (Регламент про відновлення екосистем , NRR)	Постанови КМУ №35 (19.01.2022), №86 (02.02.2022); Закон «Про стратегічну екологічну оцінку» №2354-VIII; «Державна стратегія щодо ветеранів до 2030 року», схвалена розпорядженням КМУ від 14.07.2021 № 831-р., «Національна стратегія зі створення безпечних та продуктивних робочих місць в Україні на період до 2030 року», схвалена розпорядженням КМУ від 02.06.2021 № 583-р.	Національні стандарти відновлення деградованих/військ ових земель; інтеграція цілей NRR у земельну політику	Не транспоновано (референційна рамка)	Інтеграція цілей відновлення у земельну політику; пілотні проекти на військових територіях	Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України.; Міністерство розвитку громад та територій України	Воєнні уламки (~200 млн+ т) і «гарячі точки» потребують термінового відновлення. Ветерани з розмінування → перепідготовка у сферу рекультивациі/ПЗР. Оцінка робочих місць: ~60 000 (~20 000 нових; ~30 000 модернізованих; ~10 000 непрямих).

Сектор 6. Екологічно чисті будівельні матеріали — співставлення ЄС ↔ Україна (стан на 26 серпня 2025 року)

Відповідний акт ЄС	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія ЄС, DNSH, GPP, екомаркування, робочі місця, ветерани)
Регламент (ЄС) № 305/2011 (CPR) – Регламент про будівельні вироби; переглянута пропозиція COM(2022) 144 final (на стадії переговорів у 2025 р.)	Закон України «Про будівельні вироби» №850-IX (2020); Технічні регламенти (постанови КМУ №305/2021, №316/2022)	Узгодження з оновленим CPR: критерії сталості, цифрові паспорти продукції, ринковий нагляд	Часткове наближення	Внести зміни до закону для включення критеріїв сталості; створити систему екомаркування та сертифікації для вторинних матеріалів	Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України; Державна служба містобудування та архітектури	CPR + Таксономія ЄС визначають критерії для сталих матеріалів; ЗПЗвимагатиме LCA/EPD; екомаркування (EU Ecolabel/ISO 14024) для фарб, клеїв, ізоляції. Орієнтовні робочі місця: ~75 000 (~25 000 нових; ~35 000 модернізованих; ~15 000 непрямих), у т.ч. для ветеранів, перекваліфікованих у логістику, виробництво та контроль якості.

Відповідний акт ЄС	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія ЄС, DNSH, GPP, екомаркування, робочі місця, ветерани)
Директива 2010/31/ЄС (EPBD) зі змінами (2018/844, перегляд 2023/...)	Закон України «Про енергетичну ефективність будівель» №2118-VIII (2017)	Включення критеріїв сталості для матеріалів (ізоляція, збірні панелі) у будівельні норми	Часткове наближення	Оновити будівельні норми згідно з NZEB/будівлями з нульовими викидами; запровадити паспорти реновації	Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України; Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України .	EPBD + DNSH надають пріоритет матеріалам із низьким вуглецевим слідом; критерії ЗПЗ для реновації включають класи енергоефективності. Попит на збірні панелі та природну ізоляцію → робочі місця у виробництві та монтажі. Орієнтовні робочі місця: ~40 000 (~12 000 нових; ~20 000 модернізованих; ~8 000 непрямих), у т.ч. ветерани.
Директива 2008/98/ЄС (Рамкова директива про відходи, WFD) + Директива (ЄС) 2018/851 (циркулярна економіка)	Закон України «Про управління відходами» №2320-IX (2022)	Підзаконні акти щодо будівельних та демонтажних відходів (CDW); стандарти для вторинних агрегатів	Часткове наближення	Затвердити процедури управління CDW; впровадити стандарти повторного використання матеріалів	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.; Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України	WFD + Таксономія ЄС сприяють використанню вторинних матеріалів; ЗПЗ має включати вимоги до % вмісту переробленої сировини. Безпосередньо стосується переробки воєнних руїн (>200 млн т). Орієнтовні робочі місця: ~60 000 (~20 000 нових; ~30 000 модернізованих; ~10 000 непрямих). Ветерани можуть працювати в логістиці та переробці.
Регламент (ЄС) 2020/852 – Таксономія ЄС + Делеговані акти (пом'якшення клімату, циркулярна економіка для будівництва)	Прямих еквівалентів немає; проект стандартів ESG	Національні правила таксономії; інтеграція у стандарти будівельних виробів та грантові програми	Не транспоновано	Запустити систему сертифікації зелених продуктів; пов'язати грантові та кредитні програми з критеріями Таксономії ЄС	НКЦПФР; Міністерство фінансів України	Таксономія ЄС + DNSH визначають фінансові критерії для сталих будівельних матеріалів; підтримка через гранти/кредити може стимулювати МСП. Орієнтовні робочі місця: ~15 000 (~5 000 нових; ~7 000 модернізованих; ~3 000 непрямих). Нові робочі місця у сфері сертифікації, аудиту та консалтингу.
Директива 2010/75/ЄС (IED) – промислові викиди (для цементу, скла, ізоляції)	Закон України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення (IPPC)» №3855-IX (2024, набирає чинності серпень 2025)	Підзаконні акти щодо НДТМ для цементної, керамічної, скляної та ізоляційної промисловості	Базовий закон ухвалено; підзаконні акти у підготовці	Затвердити висновки НДТМ для галузей будівельних матеріалів	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.	IED забезпечує контроль викидів у виробництві екоматеріалів; узгоджений з Таксономією ЄС; DNSH → чистіші процеси. Створює робочі місця у сфері декарбонізації промисловості та екологічного моніторингу, з можливостями перепідготовки для ветеранів. Орієнтовні робочі місця: ~25 000 (~8 000 нових; ~12 000 модернізованих; ~5 000 непрямих).

Сектор 7. Зелене будівництво — ЄС ↔ Україна (станом на 26 серпня 2025 року)

Відповідний акт ЄС	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія/DNSH, GPP, екомаркування, робочі місця, національні рамки)
Директива 2010/31/ЄС (EPBD), зі змінами Директивою (ЄС) 2018/844 та переглядом (2023/..., на стадії ухвалення)	Закон України «Про енергетичну ефективність будівель» №2118-VIII (2017); ДБН В.2.6-31:2021 «Теплова ізоляція будівель» затверджені наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2021 № 358, чинні з 01.10.2022. ДБН В.2.5-67:2013 «Опалення, вентиляція та кондиціювання», затверджені наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 30.12.2013 № 640, чинні з 01.07.2014.	Повна транспозиція переглянутої EPBD (NZEB/ZEB до 2030/2035 pp., мінімальні стандарти ефективності, паспорти реновації, «розумна готовність»)	Часткове наближення	Оновити ДБН; імплементувати положення EPBD щодо «Хвилі реновації» та smart readiness	Міністерство розвитку громад та територій України; Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України .	DNSH/Таксономія: обов'язковий скринінг у проєктах реновації. GPP: показники (кВт·год/м², COP/SCOP, LCA). Екомаркування: фарби/лаки з низьким вмістом ЛОС. Національні рамки: НПЕК (цілі EE/ВДЕ), Стратегія сталого розвитку-2030, Стратегія зайнятості-2030, Стратегія щодо ветеранів-2030 (пріоритетні квоти, мікрокваліфікації), реформа ПТО (2025). Орієнтовні робочі місця: ~220 000 (~90 000 нових; ~100 000 модернізованих; ~30 000 непрямих) у сфері утеплення, вентиляції, реновації; ветерани/ВПО інтегровані через програми ПТО.
Директива (ЄС) 2023/1791 (переглянута EED)	Закон України «Про енергоефективність» №1818-IX (2021)	Зміни для включення обов'язкових цілей ЄС та реновації будівель у публічному секторі	Часткове наближення	Інтегрувати вимоги EED щодо реновації громадських будівель (школи, лікарні)	Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України .; Міністерство енергетики України	DNSH: урахування економії енергії та води. GPP: обов'язкові критерії для публічних будівель. Національні рамки: НПЕК, Стратегія регіонального розвитку-2027 (територіальні програми реновації), Стратегія ветеранів-2030 (пріоритет зайнятості). Робочі місця: енергоаудитори, фахівці з оптимізації HVAC, спеціалісти з утеплення. Орієнтовні робочі місця: ~75 000 (~25 000 нових; ~40 000 модернізованих; ~10 000 непрямих).
Регламент (ЄС) №305/2011 (CPR) та переглянута пропозиція COM(2022)144 final	Закон України «Про будівельні виробни» №850-IX (2020); Постанова КМУ № 305 від 23.03.2011 «Про затвердження Технічного регламенту будівельних виробів, будівель і споруд», Постанова КМУ № 316 від 20.03.2019 «Про затвердження Технічного регламенту будівельних виробів, що охоплюються гармонізованими європейськими стандартами».	Узгодження з переглянутим CPR (критерії сталості, цифрові паспорти продукції); інтеграція з екомаркуванням	Часткове наближення	Внести зміни до закону для включення критеріїв сталості; впровадити екомаркування за CPR	Міністерство розвитку громад та територій України	DNSH/Таксономія: циркулярність, ресурсна та енергетична ефективність. GPP: інтегрувати CPR у публічні тендери. Екомаркування: EU Ecolabel/ISO 14024 для будівельних матеріалів. Національні рамки: Стратегія розвитку МСП-2027 (локалізація виробництва). Робочі місця: виробництво/монтаж екоматеріалів, участь МСП; ветерани в логістиці/торгівлі. Орієнтовні робочі місця: ~60 000 (~20 000 нових; ~30 000 модернізованих; ~10 000 непрямих).
Директива 2008/98/ЄС (WFD) + Директива	Закон України «Про управління відходами» №2320-IX (2022)	Прийняття підзаконного акта щодо переробки та	Часткове наближення	Затвердити регулювання управління CDW; встановити	Міністерство економіки, довкілля та сільського	DNSH: запобігання забрудненню та повторне використання. GPP: мінімальні частки CDW у публічних проєктах. Національні рамки: Стратегія сталого розвитку-2030, Стратегія

Відповідний акт ЄС	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Стан транспозиції / наближення	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія/DNSH, GPP, екомаркування, робочі місця, національні рамки)
(ЄС) 2018/851 (циркулярна економіка)		повторного використання будівельних і демонтажних відходів (CDW)		обов'язкові цілі з переробки у будівництві	господарства України.; Міністерство розвитку громад та територій України	регіонального розвитку-2027. Робочі місця: логістика, переробка уламків; ветерани можуть працювати у секторі CDW. Орієнтовні робочі місця: ~45 000 (~15 000 нових; ~22 000 модернізованих; ~8 000 непрямих).
Директива (ЄС) 2019/1937 (ВДЕ в будівлях, пов'язана з RED II/III)	Закон України «Про альтернативні джерела енергії» №555-IV (2003); ДБН В.2.5-41:2019 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Зовнішні мережі і споруди. Водопостачання. Основні положення проектування», ДБН В.2.5-77:2014 «Сонячні установки. Проектування та монтаж», ДБН В.2.5-28:2018 «Природне і штучне освітлення»	Вимоги до інтеграції ВДЕ у нові/реновані будівлі (сонячні системи, теплові насоси)	Часткове наближення	Оновити ДБН для обов'язкової інтеграції ВДЕ у будівництві	Міністерство розвитку громад та територій України; Міністерство енергетики України	DNSH/Таксономія: критерії ВДЕ. GPP: пріоритет закупівлі сонячних/геотермальних систем. Національні рамки: НПЕК, реформа ПТО (2025) — підготовка монтажників ВДЕ. Робочі місця: сонячні техніки, монтажники теплових насосів, електрики; ветерани з технічним досвідом. Орієнтовні робочі місця: ~55 000 (~18 000 нових; ~27 000 модернізованих; ~10 000 непрямих).
Регламент (ЄС) 2020/852 (Таксономія ЄС)	Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» № 738-IX від 19.06.2020 (набрав чинності 01.07.2021) – створює основу для впровадження стандартів сталого фінансування; Проект національних стандартів ESG (у розробці Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, НКЦПФР).	Розробити національну зелену таксономію для будівництва та інтегрувати її у GPP	Не транспоновано	Пов'язати фінансування/гранти на відбудову з проектами, узгодженими з Таксономією ЄС	НКЦПФР; Міністерство фінансів України	DNSH/Таксономія: базовий орієнтир для визначення зелених інвестицій. GPP: фінансові інструменти для будівництва. Національні рамки: Стратегія сталого розвитку-2030, Національна стратегія зайнятості-2030. Робочі місця: стабільний попит на сертифікацію, ESG-аудит, зелене фінансування; ветерани — у сфері контролю якості та фінансового менеджменту. Орієнтовні робочі місця: ~20 000 (~6 000 нових; ~10 000 модернізованих; ~4 000 непрямих).

Сектор 8. Сталый туризм — ЄС ↔ Україна (станом на 26 серпня 2025 року)

Відповідний акт ЄС	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус транспозиції / апроксимації	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія/DNSH, GPP, Екомаркування, робочі місця, національні рамки)
Директива 2010/31/ЄС (EPBD), зі змінами Директиви (ЄС) 2018/844 та переробленим варіантом (2023/..., на стадії ухвалення)	Закон України «Про енергетичну ефективність будівель» № 2118-VIII (2017); ДБН В.2.5-67:2013 «Опалення, вентиляція та кондиціонування», ДБН В.2.6-31:2021 «Теплова ізоляція будівель»	Повна транспозиція оновленої EPBD (NZEB/ZEB до 2030/2035 рр., мінімальні стандарти ефективності, паспорти реновації, smart readiness)	Часткова відповідність	Оновити ДБН; ухвалити положення EPBD щодо «Хвилі реновації» та smart readiness	Міністерство розвитку громад та територій України; Державне агентство з енергоефективності	DNSH/Таксономія: обов'язковий скринінг у проектах реновації. GPP: показники (кВт·год/м², COP/SCOP, LCA). Екомаркування: фарби/лаки з низьким вмістом ЛОС. Національні рамки: NECP (цілі EE/RES), Стратегія сталого розвитку-2030, Стратегія зайнятості-2030, Стратегія для ветеранів-2030 (пріоритетні квоти, мікрокваліфікації), реформа ПТО (2025). Орієнтовна зайнятість: ~220 000 (~90 000 нових; ~100 000 підвищених; ~30 000 непрямих) — в ізоляції, вентиляції, реновації; ветерани/ВПО інтегровані через програми ПТО. DNSH: врахування економії енергії та води. GPP: обов'язкові критерії для публічних будівель. Національні рамки: NECP, Державна стратегія регіонального розвитку-2027 (територіальні програми реновації), Стратегія для ветеранів-2030 (пріоритет зайнятості). Робочі місця: енергоаудитори, спеціалісти з оптимізації HVAC, утеплювачі. Орієнтовна зайнятість: ~75 000 (~25 000 нових; ~40 000 підвищених; ~10 000 непрямих).
Директива (ЄС) 2023/1791 (перероблена EED)	Закон України «Про енергоефективність» № 1818-IX (2021)	Поправки для включення обов'язкових цілей ЄС і реновації будівель у публічному секторі	Часткова відповідність	Інтегрувати вимоги EED щодо реновації публічних будівель (школи, лікарні)	Державне агентство з енергоефективності; Міністерство енергетики	
Регламент (ЄС) № 305/2011 (CPR) та переглянута пропозиція COM(2022)144 final	Закон України «Про будівельні вироби» № 850-IX від 02.09.2020 (набрав чинності 01.01.2021), Технічний регламент будівельних виробів, споруд, будівель і споруд, затверджений постановою КМУ № 305 від 23.06.2010, Технічний регламент щодо маркування будівельних виробів, затверджений наказом Міністерство розвитку громад, територій та	Узгодження з переглянутим CPR (критерії сталості, цифрові паспорти продукції); інтеграція з екомаркуванням	Часткова відповідність	Внести зміни до закону для включення критеріїв сталості; запровадити екомаркування в рамках CPR	Міністерство розвитку громад та територій України	DNSH/Таксономія: циркулярність, ресурсна та енергетична ефективність. GPP: інтеграція CPR у публічні тендери. Екомаркування: EU Ecolabel/ISO 14024 для будматеріалів. Національні рамки: Стратегія розвитку МСП-2027 (локалізація виробництва). Робочі місця: виробництво/монтаж екоматеріалів, участь МСП; ветерани в логістиці/торгівлі. Орієнтовна зайнятість: ~60 000 (~20 000 нових; ~30 000 підвищених; ~10 000 непрямих).

Відповідний акт ЄС	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус транспозиції / апроксимації	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія/DNSH, GPP, Екомаркування, робочі місця, національні рамки)
Директива 2008/98/ЄС (WFD) + Директива (ЄС) 2018/851 (Циркулярна економіка)	інфраструктури України № 204 від 30.07.2012.	Прийняття підзаконного акту про переробку та повторне використання будівельних і демонтажних відходів (CDW)	Часткова відповідність	Ухвалити регламент з управління CDW; встановити обов'язкові цілі з переробки для будівництва	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство розвитку громад та територій України	DNSH: запобігання забрудненню та повторне використання. GPP: мінімальні частки CDW у публічних проєктах. Національні рамки: Стратегія сталого розвитку-2030, Стратегія регіонального розвитку-2027. Робочі місця: логістика, переробка відходів; ветерани можуть працювати в секторі CDW. Орієнтовна зайнятість: ~45 000 (~15 000 нових; ~22 000 підвищених; ~8 000 непрямих).
Директива (ЄС) 2019/1937 (RES у будівлях, пов'язана з RED II/III)	Закон України «Про альтернативні джерела енергії» № 555-IV від 20.02.2003 (із наступними змінами), ДБН В.2.5-20:2018 «Газопостачання» (з урахуванням біогазових систем), ДБН В.2.5-77:2014 «Котельні», ДБН В.2.5-56:2014 «Системи тепlopостачання», ДБН В.2.5-67:2013 «Опалення, вентиляція та кондиціонування» із положеннями про теплові насоси та сонячні установки.	Вимоги щодо інтеграції ВДЕ у нові/реконструйовані будівлі (сонячні системи, теплові насоси)	Часткова відповідність	Оновити ДБН для обов'язкової інтеграції ВДЕ в будівництво	Міністерство розвитку громад та територій України; Міністерство енергетики	DNSH/Таксономія: критерії для ВДЕ. GPP: пріоритетна закупівля сонячних/геотермальних систем. Національні рамки: НЕСР, реформа ПТО (2025) — навчання монтажників ВДЕ. Робочі місця: сонячні техніки, монтажники теплових насосів, електрики; ветерани з технічними навичками. Орієнтовна зайнятість: ~55 000 (~18 000 нових; ~27 000 підвищених; ~10 000 непрямих).
Регламент (ЄС) 2020/852 (Таксономія ЄС)	Українські ESG-проєкти; таксономія для будівництва ще не розроблена.	Розробити національну зелену таксономію для будівництва та інтегрувати її в GPP	Не транспоновано	Пов'язати фінансування/гранти на відбудову з проєктами, що відповідають Таксономії ЄС	НКЦПФР; Міністерство фінансів України	DNSH/Таксономія: базис для визначення зелених інвестицій. GPP: фінансові інструменти для будівництва. Національні рамки: Стратегія сталого розвитку-2030, Національна стратегія зайнятості-2030. Робочі місця: стабільний попит на сертифікацію, ESG-аудит, зелені фінанси; ветерани в контролі якості та фінансовому менеджменті. Орієнтовна зайнятість: ~20 000 (~6 000 нових; ~10 000 підвищених; ~4 000 непрямих).

Сектор 9. Сільське господарство, лісове господарство, мисливство та рибальство — ЄС ↔ Україна (станом на 26 серпня 2025 року)

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус транспозиції / апроксимації	Наступні кроки (2025– 2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць, інтеграції ветеранів, міжсекторальні рамки)
Регламент (ЄС) 2021/2115 (Стратегічні плани САП)	Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» № 1877- IV; програми підтримки фермерів	Розроблення Стратегічного плану України для зеленої аграрної політики: еко- схеми, вуглецеве фермерство, органіка	Не узгоджено	Розробити українські аналоги «еко- схем»; підготуватися до фінансування ЄС	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України	Формує рамку для агроекології, органіки, вуглецевого фермерства. Міжсекторальні рамки: Стратегія сталого розвитку–2030 (екопрактики), Стратегія для ветеранів–2030 (ветерани з земельними ділянками як пріоритетні одержувачі субсидій). Орієнтовна зайнятість: ~180 000 (~70 000 нових; ~80 000 підвищених; ~30 000 непрямих).
Регламент (ЄС) 2018/848 (Органічне виробництво)	Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» № 2496-VIII від 10.07.2018 (набрав чинності 02.08.2019). Закон України «Про фермерське господарство» № 973-IV від 19.06.2003 (зі змiнами), Закон України «Про кооперацію» № 469-VI від 10.07.2008.	Підзаконні акти для повного відображення правил ЄС щодо контролю, імпорту, сертифікації	Частково узгоджено	Запровадити систему сертифікації, сумісну з ЄС; забезпечити взаємне визнання	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Держпродспожи вслужба	Підтримує органічний сектор; робочі місця в сертифікації, консалтингу, диверсифікації. Міжсекторальні рамки: Стратегія розвитку МСП–2027 (дрібні ферми та кооперативи), Реформа ПТО–2025 (підготовка органічних інспекторів, радників). Орієнтовна зайнятість: ~40 000 (~15 000 нових; ~18 000 підвищених; ~7 000 непрямих).
Регламент (ЄС) 2021/2116 (Фінансування, управління, моніторинг САП)	Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» № 1877- IV від 24 червня 2004 року (зі змiнами).	Створення національного агентства з аграрних виплат	Не узгоджено	Підготувати структури для виплат за моделлю САП	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство фінансів України	Адміністративні та інспекторські посади, цифровий моніторинг господарств. Міжсекторальні рамки: Національна стратегія зайнятості–2030 (державний агромоніторинг, ІТ-спеціалісти). Орієнтовна зайнятість: ~12 000 (~4 000 нових; ~6 000 підвищених; ~2 000 непрямих).
Директива 2009/128/ЄС (Стале використання пестицидів)	Закон України «Про пестициди і агрохімікати» № 86/95-ВР від 02 березня 1995 року (зі змiнами).	Національний план дій зі сталого використання пестицидів; правила інтегрованого	Не узгоджено	Розробити план скорочення пестицидів; посилити дорадчі служби	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України;	Робочі місця у консалтингу з ІРМ, моніторингу, агроекології. Міжсекторальні рамки: Стратегія сталого розвитку–2030 (здоров'я ґрунтів), Реформа ПТО–2025 (навчання ІРМ- спеціалістів). Орієнтовна зайнятість: ~25 000 (~8 000 нових; ~12 000 підвищених; ~5 000 непрямих).

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус транспозиції / апроксимації	Наступні кроки (2025– 2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць, інтеграції ветеранів, міжсекторальні рамки)
Директива 91/676/ЄЕС (Нітратна директива)	Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264-ХІІ; Водний кодекс України № 213/95-ВР від 06 червня 1995 року (зі змінами, зокрема 2023 року).	Ідентифікація вразливих зон; програми дій з управління добривами	Частково узгоджено	Прийняти програми дій; створити систему моніторингу	Міністерство охорони здоров'я Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України	Створює робочі місця у сфері моніторингу та дорадчих послуг. Міжсекторальні рамки: НЕСП (скорочення викидів ПГ), Стратегія зайнятості–2030 (аграрні консультанти, аналітики). Орієнтовна зайнятість: ~18 000 (~6 000 нових; ~9 000 підвищених; ~3 000 непрямих).
Регламент (ЄС) 2021/2117 (Спільна організація ринків сільгосппродукції — СМО)	Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» № 481/95-ВР від 19 грудня 1995 року (зі змінами.); Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» № 3677-VI від 08 липня 2011 року (зі змінами), Закон України «Про аквакультуру» № 5293-VI від 18 вересня 2012 року.	Прийняття правил щодо ринкових стандартів, просування торгівлі та схем сталості	Не узгоджено	Узгодити стандарти СМО для агропродовольчих товарів	Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України; Державне агентство з рибальства	Робочі місця у маркетингу, сертифікації, агроекспорті. Міжсекторальні рамки: Стратегія розвитку МСП–2027 (агроекспорт), Стратегія зайнятості–2030 (цифрові торговельні послуги). Орієнтовна зайнятість: ~22 000 (~7 000 нових; ~10 000 підвищених; ~5 000 непрямих).
Директива 2000/60/ЄС (Водна рамкова директива) та Директива 2006/118/ЄС (Директива щодо підземних вод)	Водний кодекс України № 213/95-ВР від 06 червня 1995 року (зі змінами, зокрема 2023 року); Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 321 «Про затвердження Порядку погодження та видачі дозволів на спеціальне водокористування» (чинна з оновленнями 2020–2022 рр.), Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 14.01.2014 № 16 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення та погодження лімітів	Інтеграція аграрних заходів у плани управління річковими басейнами (RBMP); захист підземних вод	Частково узгоджено	Інтегрувати агрозахист у RBMP	Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України	Робочі місця в іригації, обліку води, дорадчих послугах. Міжсекторальні рамки: Стратегія екологічної безпеки–2030 (адаптація до клімату), Стратегія регіонального розвитку–2027 (системи іригації). Орієнтовна зайнятість: ~30 000 (~10 000 нових; ~15 000 підвищених; ~5 000 непрямих).

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус транспозиції / апроксимації	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (можливості для зелених робочих місць, інтеграції ветеранів, міжсекторальні рамки)
	використання водних ресурсів для потреб зрошення».					
Лісова стратегія ЄС до 2030 року (COM(2021)572) + Регламент (ЄС) 2023/1115 (Ланцюги постачання без вирубки лісів)	Лісовий кодекс України № 3852-ХІІ від 21 січня 1994 року (зі змінами).; Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059-VIII від 23 травня 2017 року (набрав чинності 18.12.2017)	Правила сталого лісокористування, моніторинг біорізноманіття, торгівля деревиною	Частково узгоджено	Підготувати стратегію лісорозведення; систему легальності деревини	Державне агентство лісових ресурсів; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України	Попит на лісівників, операторів БПЛА, екологів. Міжсекторальні рамки: Стратегія сталого розвитку–2030 (лісовідновлення), Стратегія для ветеранів–2030 (зайнятість у лісовому секторі). Орієнтовна зайнятість: ~55 000 (~20 000 нових; ~25 000 підвищених; ~10 000 непрямих).
Регламент (ЄС) № 1380/2013 (Спільна рибна політика — CFP)	Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» № 3677-VI від 08 липня 2011 року (зі змінами).	Закон про розвиток аквакультури; узгодження квот із CFP	Не узгоджено	Розробити закон про аквакультуру; узгодити квоти з CFP	Державне агентство з рибальства	Зростання кількості робочих місць в аквакультурі та на внутрішніх водоймах. Міжсекторальні рамки: Стратегія розвитку МСП–2027 (малі рибні ферми), Реформа ПТО–2025 (навчання аквафермерів). Орієнтовна зайнятість: ~28 000 (~9 000 нових; ~13 000 підвищених; ~6 000 непрямих).

Сектор 10. Стале лісництво — ЄС ↔ Україна (станом на 26 серпня 2025 року)

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус транспозиції / апроксимації	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія ЄС, DNSH, GPP/еко-стандарт, робочі місця, міжсекторальні рамки)
Лісова стратегія ЄС до 2030 року (COM(2021) 572 final)	Лісовий кодекс України № 3852-ХІІ від 21 січня 1994 року (зі змінами); Державна програма «Ліси України» 2010–2035	Національна лісова стратегія, узгоджена з цілями ЄС (відновлення, біорізноманіття, кліматична сталість, багатofункціональність)	Політична апроксимація	Оновити Лісовий кодекс (адаптація до клімату, біорізноманіття, прозорість, участь громад); інвентаризація лісів	Державне агентство лісових ресурсів; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України	DNSH/Таксономія: інтеграція критеріїв «вагомий внесок» та «відсутність значної шкоди». GPP/еко-стандарт: вимоги до сталих джерел деревини у публічних закупівлях. Робочі місця: вогнестійка інфраструктура, розсадники, моніторинг UAV/GIS. Міжсекторальні рамки: Стратегія сталого розвитку–2030; Стратегія регіонального розвитку–2027; Стратегії зайнятості та ветеранів–2030; Реформа ПТО–2025 (лісові техніки, оператори GIS). Орієнтовна зайнятість: ~60 000 (~20 000 нових; ~30 000 підвищених; ~10 000 непрямих).

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус транспозиції / апроксимації	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія ЄС, DNSH, GPP/еко-стандарт, робочі місця, міжсекторальні рамки)
Директива Ради 92/43/ЄЕС (Оселища) та Директива 2009/147/ЄС (Птахи)	Закон «Про природно-заповідний фонд» № 2456-ХІІ; Закон «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264-ХІІ	Правила захисту біорізноманіття у лісах; мережа територій за підходами Natura 2000; плани управління оселищами	Часткова апроксимація	Затвердити методології картування, плани управління, правила відвідування/заготівлі	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Державне агентство лісових ресурсів	DNSH: обов'язковий скринінг впливів на види/оселища. Еко-стандарт: польові протоколи, екоосвіта. Робочі місця: працівники в НПП. Міжсекторальні рамки: Стратегія екобезпеки та адаптації до зміни клімату–2030; Стратегія для ветеранів–2030 (зайнятість у працівники НПП). Орієнтовна зайнятість: ~25 000 (~8 000 нових; ~12 000 підвищених; ~5 000 непрямих).
Регламент (ЄС) 2023/1115 щодо продуктів без вирубки лісів (EUDR)	Закон України «Про облік деревини та її обігу» № 2860-ІV від 08 вересня 2005 року (зі змінами), Постанова КМУ від 04.12.2019 № 1142 «Деякі питання запровадження єдиної державної системи електронного обліку деревини», Постанова КМУ від 16.09.2020 № 849 «Про затвердження Порядку здійснення електронного обліку деревини», Наказ Державного агентства лісових ресурсів України від 27.01.2020 № 50 «Про затвердження Інструкції з ведення електронного обліку деревини».	Національна система легальності та простежуваності деревини; цифрові ланцюги постачання; реєстр ризиків	Не узгоджено	Запустити електронне наскрізне відстеження; створити систему належної перевірки для операторів; діалог щодо визнання	Державне агентство лісових ресурсів; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України	Таксономія/DNSH: зниження ризику вирубки; узгодження із зеленим фінансуванням. GPP: вимога відповідності EUDR у публічних закупівлях деревини/продукції. Робочі місця: ІТ-аудит ланцюгів постачання, GIS, комплаєнс. Міжсекторальні рамки: Стратегія МСП–2027 (підтримка лісових МСП); Реформа ПТО–2025 (офіцери з комплаєнсу, аудитори СоС). Орієнтовна зайнятість: ~15 000 (~5 000 нових; ~7 000 підвищених; ~3 000 непрямих).
Регламент (ЄС) № 995/2010 (EUTR) → перехід до EUDR 2023/1115	Як вище	Перехідні положення; впровадження систем належної перевірки	Часткова апроксимація	Гармонізувати ІТ-інструменти та перевірки; навчити операторів/контролерів	Державне агентство лісових ресурсів	Робочі місця: аудит ланцюгів постачання, ринковий контроль, навчання. Міжсекторальні рамки: Стратегія зайнятості–2030 (ринкові інспектори), Реформа ПТО–2025 (тренінги СоС). Орієнтовна зайнятість: ~7 000 (~2 000 нових; ~3 000 підвищених; ~2 000 непрямих).
Регламент (ЄС) 2021/1119 (Європейський кліматичний закон)	Оновлений НВВ (2021); Концепція кліматичної політики	Інтеграція лісів як вуглецевих поглиначів; системи обліку та кредитування вуглецю	Стратегічна апроксимація	Пілотні проекти «вуглецевого фермерства» у лісах; системи MRV для LULUCF	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство енергетики	DNSH/Таксономія: сталий облік вуглецю. Робочі місця: інвентаризація, дистанційне зондування, MRV. Міжсекторальні рамки: NECP (цілі декарбонізації), Стратегія сталого розвитку–2030; Реформа ПТО–2025 (кваліфікації MRV/GIS). Орієнтовна зайнятість: ~18 000 (~6 000 нових; ~9 000 підвищених; ~3 000 непрямих).

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус транспозиції / апроксимації	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія ЄС, DNSH, GPP/екостандарти, робочі місця, міжсекторальні рамки)
Регламент (ЄС) 2018/841 (LULUCF), зі змінами 2023/839	<p>Закон України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» № 377-IX від 12.12.2019 (набрав чинності 01.01.2021; створює основу для MRV у відповідності до ст. 6 та ст. 13 Паризької угоди), Постанова КМУ від 23.09.2020 № 960 «Про затвердження Порядку моніторингу та звітності викидів парникових газів», Наказ Міністерства економіки, доквілля та сільського господарства України від 31.12.2020 № 375 «Про затвердження форм звітності з моніторингу викидів ПГ». Проект Закону України про внесення змін до Закону № 377-IX щодо розширення системи MRV на: LULUCF (лісовий сектор, землекористування, агро); водень та нові види енергії; пілотний запуск системи торгівлі викидами (ETS).</p>	Правила обліку/звітності у секторі землекористування та лісів; національні цілі щодо поглиначів	Часткова апроксимація	Гармонізувати звітність LULUCF; посилити національну інвентаризацію лісів	Міністерство економіки, доквілля та сільського господарства України; Державне Агентство лісових ресурсів,	Таксономія/DNSH: надійний облік поглиначів. Робочі місця: інвентаризація лісів, знімання, супутниковий моніторинг. Міжсекторальні рамки: NECP; Стратегія регіонального розвитку–2027 (регіональні проекти лісорозведення). Орієнтовна зайнятість: ~12 000 (~4 000 нових; ~6 000 підвищених; ~2 000 непрямих).
Регламент (ЄС) 2024/1991 про відновлення природи (NRR)	<p>Розробка методик триває. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III (зі змінами) – базовий закон щодо користування землями, їх відновлення та охорони, Закон України «Про охорону земель» № 962-IV від 19.06.2003, Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» № 963-IV від 19.06.2003. Постанова КМУ від 19.08.2022 № 918 «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу ґрунтів»,</p>	Національні цілі відновлення лісових екосистем; стандарти для деградованих/воєнно пошкоджених територій	Не підлягає транспозиції (орієнтир)	Інтегрувати цілі відновлення у лісову політику; пілотні проекти з рекультивації	Міністерство економіки, доквілля та сільського господарства України; Державне агентство лісових ресурсів	DNSH/Таксономія: пріоритет для NbS. Робочі місця: відновлення екосистем, біоінженерія, розсадники. Міжсекторальні рамки: Стратегія екобезпеки–2030; Стратегія для ветеранів–2030 (робочі місця у відновленні). Орієнтовна зайнятість: ~22 000 (~7 000 нових; ~11 000 підвищених; ~4 000 непрямих).

Відповідний акт ЄС (повна назва)	Чинні національні акти (Україна)	Заплановані / необхідні національні акти (Україна)	Статус транспозиції / апроксимації	Наступні кроки (2025–2026)	Відповідальний орган в Україні	Коментарі (Таксономія ЄС, DNSH, GPP/еко-стандарти, робочі місця, міжсекторальні рамки)
<p>Регламент (ЄС) 2020/852 (Таксономія ЄС) — критерії для сталого лісівництва</p>	<p>Постанова КМУ від 07.06.2017 № 413 «Про затвердження Порядку здійснення консервації земель», Постанова КМУ від 19.08.2020 № 800 «Про затвердження Державної цільової програми використання та охорони земель» (уточнюється щороку).</p> <p>В Україні ще не ухвалено окремого акту про сталу таксономію. Є лише пілотні фінансові інструменти (наприклад, кредити під зелену модернізацію, енергетику, відновлення), де критерії наближені до таксономії ЄС. ESG-практики застосовуються в корпоративній звітності, але це — добровільний рівень.</p>	<p>Національні правила сталого фінансування для лісівництва; інтеграція критеріїв Таксономії у гранти/кредити</p>	<p>Не узгоджено</p>	<p>Розробити критерії грантів/кредитів; аудит відповідності (DNSH/«вагомий внесок»)</p>	<p>НКЦПФР; Міністерство фінансів України</p>	<p>Фінансування: відкриває доступ до МФІ/ринків. GPP: стале постачання деревини у закупівлях. Робочі місця: сертифікація, ESG-аудит, фінансовий менеджмент. Міжсекторальні рамки: Стратегія МСП–2027 (лісові МСП), Стратегія зайнятості–2030; Реформа ПТО–2025 (ESG/комплаєнс). Орієнтовна зайнятість: ~10 000 (~3 000 нових; ~5 000 підвищених; ~2 000 непрямих).</p>

Додаток 4. Пояснення щодо кроків впровадження

В Україні вже існує урядова рамка, яка забезпечує міжвідомчу співпрацю у сфері кліматичної, енергетичної, екологічної політики та політики відновлення. Наприклад, Постанова Кабінету Міністрів № 924 від 19 серпня 2023 року створила міжвідомчу робочу групу за участю відповідних міністерств і відомств для підготовки Національного плану з енергетики та клімату на 2025–2030 роки. Крім того, План дій з післявоєнного відновлення та розвитку України, ухвалений указом Президента у квітні 2022 року, передбачає робочі групи та планування відновлення за секторами.

Однак наразі не існує єдиної постанови чи закону, який би повністю визначав процедурні кроки (хто готує, хто ухвалює, хто виконує, хто здійснює моніторинг) для всіх елементів «Дорожньої карти» розвитку зелених робочих місць та реінтеграції ветеранів (2025–2030) (таксономія, оновлення будівельних норм, стандарти закупівель, інтеграція ветеранів тощо). Цей Додаток має на меті заповнити цю прогалину шляхом пояснення передбачених інституційних відповідальностей у межах чинних рамок та шляхом рекомендацій, щоб майбутні правові чи регуляторні акти чітко закріплювали ролі відповідно до кроків, зазначених у секторальних таблицях.

Цей Додаток пропонує пояснювальні примітки до практичного значення «Наступних кроків», наведених у секторальних таблицях. Він визначає типовий порядок дій, відповідальних виконавців та наслідки для реалізації в Україні.

1. «Імплементувати цілі Директиви / Регламенту ЄС»

Що це означає: Перенести кількісні цілі ЄС (наприклад, точки зарядки AFIR, показники реновації за EED, частку ВДЕ за RED) у національне законодавство, стратегії та плани дій.

Хто що робить:

- Міністерство енергетики України, Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України — готують зміни до законів і підзаконних актів
- Кабінет Міністрів України — схвалює проекти актів і подає їх до Верховної Ради
- Верховна Рада України — ухвалює закони та поправки
- Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), Державна екологічна інспекція України — встановлюють технічні стандарти та процедури контролю
- Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування — інтегрують у регіональні програми

2. «Оновити державні будівельні норми та технічні регламенти»

Що це означає: Переглянути ДБН та технічні стандарти, щоб включити вимоги ЄС щодо енергоефективності, інтеграції ВДЕ, циркулярної економіки та критеріїв DNSH/Таксономії.

Хто що робить:

- Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України — ініціює оновлення
- Національний орган стандартизації України, технічні комітети стандартизації — розробляють нові стандарти
- Професійні асоціації та органи з оцінки відповідності (сертифікаційні органи) — готують інспекторів і аудиторів для нагляду

3. «Інтегрувати DNSH / Таксономію ЄС»

Що це означає: Забезпечити відповідність проектів і закупівель технічним критеріям Таксономії ЄС та принципу «Не завдати значної шкоди» (DNSH).

Хто що робить:

- Міністерство економіки України, Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) — готують національні настанови та чек-листи
- Замовники — застосовують DNSH-скринінг у тендерах та ТEO

- Незалежні аудитори та верифікатори — підтверджують відповідність

4. «Розробити та ухвалити національні програми»

Що це означає: Запровадити масштабні багаторічні програми (термомодернізація, лісовідновлення, очищення стічних вод) із визначеними бюджетами, КРІ та моніторингом.

Хто що робить:

- Відповідні центральні органи виконавчої влади (міністерства) — розробляють програми
- Кабінет Міністрів України — формально затверджує
- Міжнародні фінансові організації та донорські установи — надають фінансову підтримку додатково до державних програм
- Органи місцевого самоврядування — здійснюють реалізацію

5. «Підготувати методичні настанови»

Що це означає: Розробити детальні технічні інструкції для впровадження заходів, узгоджених із ЄС (скорочення пестицидів, управління будівельними відходами, заходи з охорони біорізноманіття).

Хто що робить:

- Відповідні міністерства — розробляють проекти настанов
- Наукові та технічні інститути України — долучають методології
- Державні контролюючі органи — забезпечують контроль під час впровадження

6. «Створити системи моніторингу та звітності»

Що це означає: Запровадити цифрові платформи й реєстри (наприклад, легальність деревини, споживання енергії, якість стічних вод) з відкритими даними та інструментами верифікації.

Хто що робить:

- Регулятори та центральні органи виконавчої влади (державні агентства, служби, інспекції) — адмініструють платформи
- Органи місцевого самоврядування та оператори — подають дані
- Незалежні аудитори — перевіряють достовірність

7. «Впровадити зелені публічні закупівлі та екомаркування»

Що це означає: Включити критерії GPP та вимоги екомаркування (EU Ecolabel, ISO 14024, LCA/EPD) у державні та муніципальні тендери.

Хто що робить:

- Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України — встановлюють обов'язкові критерії
- Замовники — включають критерії у тендерну документацію
- Постачальники — підтверджують відповідність
- Підприємства ветеранів — отримують конкурентні переваги завдяки екомаркованій продукції

8. «Навчати та перекваліфіковувати робочу силу»

Що це означає: Забезпечити мікрокваліфікації, дуальне навчання та сертифікацію нових зелених навичок (енергоаудит, GIS-моніторинг, монтаж ВДЕ, управління відходами).

Хто що робить:

- Міністерство освіти і науки України, Національне агентство кваліфікацій — затверджують стандарти
- Заклади освіти та заклади професійної (професійно-технічної) освіти — проводять курси
- Роботодавці — надають стажування та практики
- Ветерани та внутрішньо переміщені особи — пріоритетні групи для навчання

Додаток 5. Глосарій технічних термінів

Термін / Абревіатура	Пояснення
AFIR — Alternative Fuels Infrastructure Regulation (Regulation EU 2023/1804)-	Регламент ЄС, що зобов'язує країни впроваджувати інфраструктуру зарядних станцій для електромобілів, водневе заправне обладнання та цифрові системи (наприклад, роумінгові платежі) для чистої мобільності.
BAT — Найкращі доступні технології (Best Available Techniques)	Найефективніші й передові методи, що застосовуються в промисловості для зменшення забруднення, відповідно до стандартів ЄС.
BMS — Building Management System	Система автоматизованого управління будівлею (smart readiness).
CAP — Спільна сільськогосподарська політика (Common Agricultural Policy)	Головна програма ЄС, яка визначає субсидії, стандарти сталого розвитку й екошляхи для фермерів.
Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) — Регламент (ЄС) 2023/956	Механізм вуглецевого коригування на кордоні. Передбачає обов'язкову звітність і сертифікати для імпорту цементу, сталі, алюмінію, добрив, електроенергії та інших енергоємних товарів, щоб уникнути «вуглецевого витоку».
CDW — Відходи будівництва та знесення (Construction and Demolition Waste)	Відходи, що утворюються під час будівництва, реконструкції чи знесення об'єктів. Законодавство ЄС передбачає їх переробку та повторне використання, в також запобігання утворенню.
CEMS — Системи безперервного моніторингу викидів (Continuous Emissions Monitoring Systems)	Пристрої, які вимірюють забруднювальні речовини, що викидаються з промислових об'єктів, у реальному часі.
CEnMS / ISO 50001 — Certified Energy Management Systems	Міжнародний стандарт систем енергоменеджменту.
СМО — Організація спільного ринку (Common Market Organisation, регламент щодо сільськогосподарської продукції)	Правила ЄС щодо справедливої торгівлі, стабільності ринку та сталості в агропродовольчому секторі.
CPR — Регламент про будівельні продукти (Construction Products Regulation, ЄС 305/2011, у перегляді)	Закон ЄС, що встановлює стандарти для будівельних матеріалів (цемент, теплоізоляція, скло) з додаванням вимог щодо сталості та цифрових паспортів.
Clean Vehicles Directive — Directive (EU) 2019/1161	Визначає цілі «чистих» закупівель транспортних засобів публічними замовниками (електричні, водневі, на відновлюваних паливних сумішах).
COP / SCOP — Coefficient of Performance / Seasonal COP	Метрики енергоефективності теплових насосів.
Critical Raw Materials Act (CRMA) — Regulation (EU) 2024/1252	Акт про критичну сировину. Встановлює цілі для видобутку, переробки й переробленого вмісту стратегічних і критичних матеріалів (літій, кобальт, рідкоземельні елементи) з метою зменшення залежності від імпорту.
ДБН / ДБН — Державні будівельні норми України	Національні будівельні коди, що оновлюються з урахуванням вимог ЄС (EPBD, RED, DNSH/Таксономія).
DNSH — «Не завдавати значної шкоди» (Do No Significant Harm)	Принцип ЄС: проекти не повинні завдавати суттєвої шкоди навколишньому середовищу, навіть за умови підтримки сталого розвитку.
ДСТУ/ ДСТУ — Державні стандарти України	Національні стандарти, гармонізовані з ISO/EN (LCA, EPD, екомаркування).
Eco-label (EU Ecolabel / ISO 14024) - Екомаркування / екологічне маркування	Сертифікація, що підтверджує, що продукти/послуги відповідають високим екологічним стандартам (наприклад, нетоксичні фарби, мийні засоби).
EGSS — Environmental Goods and Services Sector (Сектор екологічних товарів і послуг)	Статистична категорія ЄС / України для галузей, що виробляють зелені товари/послуги (відновлювальна енергетика, управління відходами, енергоаудит тощо).
EIA — (Environmental Impact Assessment Directive, 2011/92/ЄС зі змінами 2014/52/ЄС) Директива про оцінку впливу на довкілля	Законодавча вимога ЄС проводити оцінку впливу на довкілля перед реалізацією великих проєктів (інфраструктура, видобуток, енергетика).
EPBD — EPBD — Energy Performance of Buildings Directive (Директива про енергетичну ефективність будівель)	Законодавча вимога ЄС, що встановлює вимоги до будівель, щоб вони відповідали стандартам «майже нульового енергоспоживання» або «нульового викиду».
EPD — Environmental Product Declaration (Декларація екологічного продукту)	Версифікований документ, що відображає екологічний вплив продукту на всіх етапах життєвого циклу.
EPREL — European Product Registry for Energy Labelling	Реєстр ЄС для енергетичного маркування продукції (у т.ч. QR-коди для шин, побутової техніки).

Термін / Аббревіатура	Пояснення
ESS — Energy Storage Systems	Стационарні системи зберігання енергії.
Euro 7 — Regulation (EU) 2024/1257	Регламент про типові схвалення транспортних засобів щодо викидів та довговічності батарей.
EQS Directive (2008/105/EC)	Директива ЄС, яка встановлює гранично допустимі концентрації забруднювачів для річок, озер і прибережних вод з метою захисту екосистем.
EU Taxonomy — Regulation (EU) 2020/852 + Delegated Acts 2021/2139, 2023/2486	Система класифікації, що визначає, які економічні діяльності вважаються екологічно сталими, й спрямовує фінансування та інвестиції.
ЄС-Таксономія	
FuelEU Maritime — Regulation (EU) 2023/1805	Регламент щодо використання відновлюваних і низьковуглецевих палив у морському транспорті.
GIS — Geographic Information System	Система для збирання, аналізу та візуалізації просторових даних.
ЗПЗ — Green Public Procurement (Зелені публічні закупівлі)	Обов'язок публічних закупівель вибирати екологічно дружні, енергоефективні товари та послуги.
HSE / HSSE / QHSE	Системи корпоративного управління з охорони праці, безпеки, охорони довкілля та якості.
HVAC — Heating, Ventilation and Air Conditioning	Системи опалення, вентиляції та кондиціонування.
IED — Industrial Emissions Directive 2010/75/ЄС (Директива про промислові викиди)	Регулює забруднення з промислових об'єктів (цемент, хімікати, електростанції тощо) та регулює комплексні дозволи/IPPC та ВАТ-висновки.
IMAS — International Mine Action Standards	Стандарти для гуманітарного розмінування.
INSPIRE Directive (2007/2/EC)- Інфраструктура просторових даних ЄС.	Рамкова директива ЄС для гармонізації просторових / геоданих між державами — корисна для картографування та планування.
IPM — Integrated Pest Management (Інтегрована боротьба зі шкідниками)	Метод ведення сільського господарства, який знижує використання пестицидів через комбінацію біологічних і культурних підходів з мінімальним використанням хімічних засобів.
IPPC — Integrated Pollution Prevention and Control	Інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення (закон України №3855-IX).
ITS Directive — Directive 2010/40/EU	Рамкова директива щодо розгортання інтелектуальних транспортних систем.
kWh/m ² — Energy performance metric	Питоме річне споживання енергії будівлею.
LCA — Life-Cycle Assessment (Оцінка життєвого циклу)	Метод, що вимірює екологічні впливи продукту / послуги від видобутку сировини до утилізації.
LULUCF — Regulation (EU) 2018/841 (зі змінами 2023/839) Облік парникових газів у землекористуванні та лісах.	Рамка ЄС для обліку вуглецю на землях і в лісах.
MRV — MRV — Monitoring, Reporting, Verification (моніторинг, звітність, перевірка/ верифікація)	Стандартизована система вимірювання та підтвердження викидів, поглинань або показників сталості.
NbS — Nature-based Solutions (Природні рішення)	Використання екосистем (болота, ліси, ґрунти) для розв'язання проблем, як-от поєнні, якість повітря, кліматична адаптація.
NECP — National Energy and Climate Plan (Національний енергетичний і кліматичний план)	Обов'язковий план (для ЄС і України), що показує, як держава досягатиме кліматичних та енергетичних цілей.
NDC — Nationally Determined Contribution (Національно визначений внесок)	Кліматичні цілі кожної країни за Паризькою угодою.
NRR — Regulation (EU) 2024/1991 on Nature Restoration	Регламент ЄС, який визначає цілі та стандарти для відновлення деградованих екосистем (ліси, торфовища, річки, міські зелені зони).
NSDI / НІГД — National Spatial Data Infrastructure	Українська національна інфраструктура геопросторових даних (Закон №554-IX).
NZEB / ZEB — Nearly Zero-Energy / Zero-Emission Building	Стандарт ЄС для будівель з дуже низьким енергоспоживанням, переважно забезпеченими відновлюваною енергією.
O&M — Operation and Maintenance	Експлуатація та технічне обслуговування.
Port Services Regulation — Regulation (EU) 2017/352	Рамка для надання портових послуг і прозорості фінансів портів.
OPS — OPS — Onshore Power Supply (Електропостачання з берега)	Системи, що постачають електроенергію кораблям у порту, щоб вони не використовували паливо під час стоянки.

Термін / Абревіатура	Пояснення
RED II / RED III — Renewable Energy Directives, Regulation EU 2018/2001, 2023/2413 (Директиви щодо відновлюваної енергетики)	Директива ЄС, яка встановлює нові цілі частки відновлюваних джерел енергії (42,5% до 2030 р.), включно з теплом, охолодженням, транспортом та виробництвом водню.
ReFuelEU Aviation — Regulation (EU) 2023/2405	Регламент про сталий авіатранспорт: частки SAF і правила заправлення.
RES — Renewable Energy Sources (Джерела відновлюваної енергії)	Сонячна, вітрова, гідро, біомаса та інші відновлювані джерела енергії.
SEA — Strategic Environmental Assessment Directive, Regulation EU 2001/42/ЄС (Стратегічна оцінка впливу на довкілля)	Директива ЄС, яка вимагає екологічної оцінки політик, планів та програм (наприклад, у галузі енергетики, сільського господарства).
Seveso III — Directive 2012/18/EU	Директива ЄС щодо запобігання великим промисловим аваріям із небезпечними речовинами.
SME — Small and Medium-Sized Enterprise (МСП- Мале й середнє підприємство)	Підприємства з менш ніж 250 працівниками.
TEN-T — Trans-European Transport Network, Regulation EU 2024/1679 (Транс'європейська транспортна мережа)	Регламент ЄС про настанови для розвитку транс'європейської транспортної мережі (TEN-T); замінює Регламент (ЄС) № 1315/2013 та оновлює вимоги до залізничних, автодорожніх і портових мереж із кліматично-сталими стандартами.
Tyre Labelling — Regulation (EU) 2020/740	Регламент про маркування шин: паливна ефективність, шум, зчеплення, QR-коди EPREL.
UAV / GIS-оператори	Фахівці, які використовують безпілотні літальні апарати (дрони) та геоінформаційні системи (GIS) для картографування, моніторингу та аналізу територій, лісів, води чи зруйнованих воєнними діями об'єктів. В Україні це включає діяльність з підтримки розмінування, відновлення земель, інвентаризації лісів, моніторингу інфраструктури — перспективний кар'єрний шлях для ветеранів із дронавим чи технічним бекграундом.
UWWTD — Urban Wastewater Treatment Directive, оновлення 2024 (Директива про очищення муніципальних стічних вод)	Закон ЄС, що зобов'язує збір і очищення міських стічних вод, включно з мікрополлютантами.
UXO — Unexploded Ordnance (Невибухлі боеприпаси)	Вибухові залишки війни (міни, бомби, снаряди), що вимагають розмінування перед повторним використанням землі.
Реформа професійно-технічної освіти/ ПТО (Україна, 2025)	Реформа ПТО для запровадження мікрокваліфікацій, дуальної освіти та визнання військових навичок.
Veterans' Green Pathway	Запропонована українська програма перепідготовки ветеранів у зелені професії (енергетика, лісове господарство, логістика, моніторинг GIS)